

ZADRUGA

:: :: Glasilo „Zadružne Zveze v Celju“. :: ::

Vsem zadrugam!

Zadružna Zveza v Celju, v kateri so včlanjene razne zadruge iz vseh avstrijskih slovenskih pokrajin od Mure in Drave do Adrije, vrši za avstrijsko gospodarstvo na jugu naše monarhije prevažno nalogo. Zbirati vse zavedne, pridne in za občinski blagor vnete gospodarje, kmete, delavce, obrtnike, trgovce, zdravnike, odvetnike, sploh vse ljudske sloje k skupnemu delu za skupne koristi, za dobrobit in gospodarski napredek ljudstva, to je ta prevažna naloga. Posebno sedaj mora Zadružna Zveza s svojimi zadrugami zbrati okoli sebe vse gospodarske sile na avstrijskem jugu, da se obstoječe gospodarske naprave na jugu ne le vzdrže, ampak da ostanejo trdne in se razvijejo.

Avstro-Ogrska država je v vojnem stanju z raznimi evropskimi državami, celo z Japanom. Močnim sovražnikom se je postavila v bran. Presvitli cesar je poklical pod orožje slavno svojo vojsko, narodi so z navdušenjem sledili njegovemu klicu in vsi brez izjeme so se zbrali okolu prestola, da branijo meje naše domovine, našo moč in naš ugled ter utrdijo za vedno obstoj naši monarhiji in presvetlemu prestolu vladarske hiše.

Naloga armade je vzvišena in trdno upanje imaino, da izide z zmago ovenčana iz vseh bojev.

Nič manj važna je naloga onih, ki so ostali doma. Nemotene gospodarske razmere širom monarhije, redno pulziranje gospodarskega življenja je eden predpogojev srečnega vojskovanja. Žrtve na gospodarskem polju so ravno tako občutne, pa ravno tako važne kakor one na bojišču, delo tukaj ravno tako potrebno, plodonosno in koristno kakor delo tam.

Zato stóri vsakdo svojo dolžnost! Mirno in brez hrupa, pa brez zastanka in brez vsakršnih zaprek se naj razvija naše go-

spodarstvo. Zadržno delo je v teh časih dvojne, trojne vrednosti. Zadrugarji! Čuvajte zadrge, ki naj niti za trenotek ne prestanejo z delovanjem, podvojiite delo v njih! Bodite gospodarski vodniki ljudstvu, mirite ga, kjer bi postalo razburjeno, podučujte ga! Pojdite na roko onim, katerih očetje in gospodarji so bili vpoklicani v vojsko, in to ne samo s svetom, ampak tudi dejanski. V denarnih zadrugah držite vajei trdno, varčujte s sredstvi, izplačujte le, kar je najnujnejše, odložite izplačila, ki v resnici niso zelo nujna, neobhodno potrebna in neodložljiva. Zbirajte vloge, dobavljajte si novih obratnih sredstev iz svojega okoliša, da boste pozneje, ko se bodo posledice vojne morebite še bolj čutile, kakor sedaj, z zdatno pomočjo pri roki. Lajšajte bremena onih, ki so zadrugam dolžni, ne vzdigujte brez potrebe obrestne mere niti od posojil niti od hranilnih vlog!

V vsakem važnejšem slučaju se obračajte na Zadržno Zvezo za svet. Zadržna Zveza, ki je sedaj trdna in izven vsake nevarnosti, Vam bo v danih razmerah rada šla na roko.

Zadržno geslo: **s skupnimi močmi — vsi za enega, eden za vse**, človekoljubni pomen zadrug se naj ravno sedaj pokaže v vsakem oziru in v najlepši luči.

Tako bomo zvesto služili svoji ožji domovini in celi monarhiji! S tem pokažemo najlepše ljubezen do svojega naroda in udanost ter zvestobo do prestola!

Celje, dne 2. septembra 1914.

Dr. Anton Božič,
predsednik Zadržne Zveze v Celju.

DR. ANTON BOŽIČ.

Avstrijski moratorij s posebnim ozirom na denarne zavode.

Najsi traja vojno stanje naše države, in z njim moratorij dolgo ali kratko dobo, v vsakem slučaju je važno, da se zadrge in njih poslujoči člani podučijo o bistvu in vsebini moratorija. Zadržna Zveza celjska je razposlala na vse svoje članice posebno okrožnico, v kateri v kratkih besedah označi one določbe moratorija, ki se ravno dotikajo denarnih zavodov, posebno rajfajzenovih hranilnic in posojilnic. Zdi se mi pa, da taka okrožnica ne zadostuje. Hočem torej glavne določbe moratorija v tem članku razložiti.

A) Splošne opombe. Kaj je moratorij?

Vojno stanje nastopi sicer formalno z napovedjo vojne, dejanski pa že s splošno mobilizacijo. Naravno je, da nastane z odredbo splošne mobilizacije tudi v gospodarstvu velikanski sunek. Velike vojne priprave stanejo državo ogromno denarja. Pa tudi posamezniki, ki so od mobilizacije neposredno prizadeti, rabijo za sebe razmeroma velike svote. Zastane delo na poljih in kmetijah, v tovarnah se delo skrči vsled odpoklicanja velikega števila delavstva, pozneje vsled kopičenja zaloge ali nedostajanja surovin in se mora delo v mnogih podjetjih popolnoma ustaviti. Železniški obrat mora služiti vojaškim potrebam; zasebni promet, osebni in tovarni, je prekinjen. Stagnacija nastopi tudi v trgovstvu. Le počasi se uredi gospodarsko življenje po novih, z vojno nastalih potrebah in razmerah. V prvem času vojnega stanja, od odredbe splošne mobilizacije naprej mora država skrbeti za to, da se posledice preobrata ne čutijo preveč, ampak da se ublažijo in da morejo tudi gospodarsko ne posebno močne eksistence naval vzdržati.

Država se poslužuje v takih slučajih takozvanega moratorija.

Moratorij imenujemo zakon, s katerim se dolžnikom plačilni roki za vse obveznosti ali za del istih zakonitih potom do gotovega časa podaljšajo.

Z moratorijem se torej napravi terjatve, ki so že v plačilo zapale, za nezapale. Na primer: menica je zapala 30. julija 1914; z moratorijem se določi, da je smatrati menico kot nezapalo; ne sme se je vsled tega do roka, katerega določi moratorij, ne protestirati in ne iztožiti; ampak storiti se sme to še le po preteku od zakona določenega roka.

B) Letošnji moratorij v Avstriji.

Dne 1. avgusta 1914 je izšla v državnem zakoniku cesarska naredba od 31. julija 1914 drž. zak. št. 193, s katero se je določil moratorij za zasebnopravne denarne terjatve iz časa pred 1. avgustom 1914 na ta način, da se podaljša plačilni rok do 14. avgusta 1914 za one terjatve, ki so zapadle v plačilo pred 1. avgustom 1914, za one terjatve pa, ki zapadejo v plačilo med 1. in 14. avgustom 1914, se plačilni rok podaljša za 14 dni. Ta cesarska naredba obsega dalje posebne določbe glede menic, glede izplačila vlog pri kreditnih zavodih, o terjativah iz zakupnih in najemnih pogodb, glede plačila obrestij itd.

Cesarska naredba od 31. julija 1914 je stopila iz veljave z novo razglašenim moratorijem od dne 13. avgusta 1914 drž. zak. štev. 216, ki je sedaj v veljavi.

Ta moratorij tvori predmet te razprave.

C) Splošne določbe moratorija z dne 13. avgusta 1914.

a) Katere obveznosti so podvržene moratoriju?

Moratorij zadeva **zasebno pravne denarne terjatve** všteti terjatve iz menic in čekov in denarne terjatve iz zavarovalnih pogodb.

Zasebnopravne terjatve so take, ki slonijo na pogodbah med strankami, na odškodninskih, sploh takih naslovih, iz katerih dobe privatne osebe posebne pravice do blaga ali dajatev drugih privatnih oseb. Na primer: sosed sklene s sosedom kupno pogodbo za konja in dobi s tem pravico, zahtevati od sosesa, da mu konja izroči, prodajalec pa dobi pravico zahtevati od kupca plačilo kupnine. Iz kupne pogodbe je torej nastala na eni strani blagovna, na drugi strani denarna zasebnopravna terjatev. Sosed da svojemu delavcu hišo v najem in dobi s to najemno pogodbo pravico terjati najemnino, najemnik pa dobi pravico, zahtevati od njega, da mu prepusti najete prostore v rabo. Tat ukrade vola; okradenec dobi pravico, zahtevati od tata vola ali vrednost istega v denarju.

Moratoriju torej **niso** podvržene **javne** terjatve n. pr. davki z dokladami, carine, plačila za bolniške blagajne, za pokojninski zavod in za zavarovalni zavod zoper nezgode, šolnine, vodarine, grobnine, mitnine, razne denarne globe, plačila cerkveno-konkurenčnemu odboru itd. Ne pod javne, ampak pod zasebnopravne terjatve spadajo one, ki se tičejo v rokah javnih oblastij in korporacij se nahajajočih zasebnih podjetij n. pr. občinskih elektrarn, mestnih železnice itd.

Moratoriju niso podvržene vse zasebnopravne obveznosti in terjatve, ampak samo zasebnopravne denarne terjatve všteti terjatve iz menic in čekov ter obveznosti zavarovalnic. Sme se torej zahtevati blago v naravi in razne blagovne terjatve. Na primer: kupec sme zahtevati, da se mu izroči kupljen konj, izvemši slučaj, da je po dogovoru izpolniti kup istočasno, ti meni denar, jaz tebi blago; trgovec sme zahtevati, da se mu izroči kupljeno manufakturno blago, itd. **Motijo se tisti, ki mislijo, da vsled moratorija ni treba izpolniti kupnih in drugih pogodb.**

Nasprotno, pogodbe se morajo izpolnjevati brez izjeme ravno tako, kakor doslej, torej tako, kakor če bi moratorija ne bilo, pod istimi pogoji, kakor se jih je sklenilo; izvzete so le one zasebnopravne denarne terjatve, katerih nove plačilne roke ustanavlja moratorij. Glede izpolnitve pogodb veljata poleg moratorija še dve izjemi, ki pa ste obveljali že pred moratorijem, namreč: višja sila (vis major) in pri trgovski kupčiji na kredit plačilna nezmožnost sopogodnika. V slednjem slučaju je prodajalec upravičen, zahtevati plačilo pri izročitvi blaga, tudi če bi se bilo prvotno dogovorilo plačilo v obrokih ali v gotovem roku; dokazati pa mora, da so se gospodarske razmere kupca tako izpremenile, da istemu blaga brez neposredne nevarnosti na up ni dati, n. pr. ker so izvršbe proti kupcu brezuspešno potekle, ali ker stoji kupec pred konkurzom itd.

Denarne terjatve so take, katerim je predmet denar n. pr. kupnina, najemnina, dedščina v denarju, odškodnina itd.

K tem denarnim terjatvam je po določbah moratorija prišteti terjatve iz menic in šekov in terjatve iz zavarovalnih pogodb. Menic in šekov za časa moratorija ni moči dolžniku niti v plačilo predložiti ali prezentirati niti protestirati, zavarovalnih premij se za časa moratorija ne da izterjati in ne iztožiti. Pač pa so zavarovalni zavodi dolžni izplačevati zavarovane svote, vendar le do gotovega zneska.

Še en pogoj stavi moratorij, namreč: zasebnopravne denarne terjatve morajo nastati pred 1. avgustom 1914. Po 1. avgustu 1914 nastale zasebnopravne denarne terjatve se mora izpolniti kakor če bi moratorija ne bilo; za terjatve iz časa po 1. avgustu 1914 moratorij ne velja. N. pr. Mesar je kupil od kmeta dne 15. julija 1914 par volov za 1000 K pod pogojem, da vzame vole 31. julija 1914, kupnino pa plača osem dni pozneje; v tem slučaju je nastala terjatev za kupnino s sklepom kupne pogodbe, to je dne 15. julija 1914; kmet mora izročiti dne 31. julija 1914, če ne, ga sme mesar na izročitev volov tožiti; kmet pa mora čakati na plačilo kupnine, ako mu jo mesar do 8. avgusta 1914 iz proste volje ne plača, tako dolgo kakor določa moratorij. Ako bi bil mesar kupil vole od kmeta po 1. avgustu 1914, bi se morala kupčija glede izročitve volov in glede plačila kupnine tako izpolniti, kakor je bila dogovorjena, ker za terjatve iz časa po 1. avgustu 1914 moratorij ne velja. Natanko je torej razločevati postanek terjatve od zapalosti.

b) Kaj določa moratorij o zasebnopravnih denarnih terjativah iz časa pred 1. avgustom 1914.

Zakon o moratoriju pravi v § 1 to-le:

1. Pred 1. avgustom 1914 nastale zasebnopravne denarne terjatve iz zavarovalnih pogodb, ki so bile pred tem dnevom sklenjene, se mora plačati, ako so zapadle v plačilo pred 1. avgustom 1914, do 30. septembra 1914, ako so pa zapadle v plačilo po 1. avgustu 1914, v 61 dneh po dnevu zapalosti; plačilni rok se torej za ta čas podaljša.

2. Pred 1. avgustom 1914 izstavljenim menicam ter šekom, ki zapadejo v plačilo med 1. avgustom in 31. septembrom 1914, se podaljša rok za predložitev v svrhu sprejema ali v svrhu plačila in za dvig protesta za 61 dni.

3. Pri izračunanju podaljšanega roka je dan početka roka in končni dan všteti.

Določba v točki 1. tega paragrafa je jasna. Za denarne terjatve, nastale pred 1. avgustom 1914 in plačljive pred 1. avgustom, ki pa niso bile do določenega roka plačane, se podaljša plačilni rok do 30. septembra 1914. N. pr. kupnino za posestvo iz kupne pogodbe od 1. aprila 1914 po 2000 K je bilo šteti 1. julija 1914; kupec se pogodbe ni držal in do 1. avgusta ni plačal; z moratorijem se mu podaljša plačilni rok do 30. septembra 1914. Za denarne terjatve, nastale pred 1. avgustom 1914 in 30. septembrom 1914, se pa podaljša plačilni rok za 61 dni. N. pr. kupnino po 2000 K iz kupne pogodbe od 1. aprila 1914 je šteti 2. avgusta 1913, kupec je ta dan ne šteje; kupnina se od njega sodnijsko zahtevati ne more, ker mu moratorij podaljša plačilni rok za 61 dni, to je do 1. oktobra 1914; tožiti se sme kupca še le 2. oktobra tl.

K § 1 moratorija je izšla dodatna cesarska naredba od 25. avgusta 1914 drž. zak. štev. 223, ki določuje, da moratorij od 13. avgusta 1914 nima veljave glede zasebnopravnih denarnih terjatev za prodane stvari ali izročeno blago iz pogodb pred 1. avgustom 1914, ako se je izvršila izročitev ali dobava blaga po 31. juliju 1914, izvzemši slučaje, da bi se morala izročitev ali dobava izročiti že pred 1. avgustom 1914. Ta dodatek naj razjasni sledeči primer: Trgovec R. Stermecki v Celju je sklenil s tvrdko Franc Oset na Vranskem dne 20. julija 1914 pogodbo, da mu pošlje manufakturno blago do 12. avgusta 1914 proti plačilu v 30 dneh. To pogodbo morata oba pogodnika pravočasno brez o-zira na moratorij izpolniti. Drugačni je položaj, če se glasi pogodba od 20. julija 1914 tako, da se mora blago izročiti v osmih

dneh proti plačilu v 30 dneh. Ako bi g. Stermecki blago izročil še le 2. avgusta, vendar plačila v 30 dneh po izročitvi ne more zahtevati, ampak se lahko kupec g. Oset posluži moratorija in plača še le 61 dni po 2. avgustu 1914. Ker sta g. Stermecki in g. Oset dobra trgovca, bodeta sicer izpolnila pogodbo brez ozira na moratorij, pravico pa ima g. Oset in se lahko posluži moratorija, če hoče ali pa če bi ga razmere v to prisilile.

c) **Katere zasebnopravne obveznosti ne spadajo pod moratorij?**

V § 2 zakona o moratoriju so našteje izjeme, torej zasebnopravne denarne terjatve, katerih se moratorij ne tiče in sicer:

1. Terjatve iz službenih in mezdnih pogodb (§§ 1151 do 1163 obč. drž. zak.) Tu sem spadajo mezde in plače poslov, uslužbencev v trgovinah, tovarnah, prevoznih podjetjih, potem zaslužki obrtnikov in podjetnikov, honorarji odvetnikov, zdravnikov, umetnikov, učiteljev itd.

2. Terjatve iz najemnih in zakupnih pogodb. Najemnino od stanovanj in zakupnino od hiš in zemljišč se mora plačati v smislu pogodb in dogovorov brez ozira na moratorij. Isto velja za vse iz najemnih in zakupnih pogodb izvirajoče denarne terjatve.

3. Zahtevki na plačilo obresti in anuitet takih terjatev, ki so na v najem ali v zakup danih hišah in zemljiščih vknjižena, razven če dolжник dokaže, da resnično sprejeta najemnina ali zakupnina po odbitku davkov in pristojbin za poravnavo obresti in anuitet ne zadošča. V splošnem torej obresti od vknjiženih dolgov sedaj ni treba plačati, ampak velja moratorij tudi za obresti. Vendar se točno plačevanje obresti nujno priporoča, ker se bo sicer precej zadolženim posestnikom nabralo toliko plačil, da utegnejo taki posestniki po končanem moratoriju propasti. Morajo obresti in anuitete plačati oni posesniki, katerih zastavljena zemljišča so v najem ali zakup dana in presega prejeta najemnina ali zakupnina visokost davkov in javnih pristojbin.

4. Terjatve na rentah in zahtevki iz prevžitnih in oskrbovalnih pogodb. Pod to točko spada posebno tudi plačilo preživnin (alimentacij) za nezakonske otroke, plačevanje priboljškov v gotovini iz prevzemnih pogodb, rente iz železniških nezgod, plačevanje podpor onemoglim in osirotelim starišem od strani otrok, plačevanje preživnin za ločeno ženo itd. Vsa ta in enaka plačila se morajo storiti v kljub moratoriju.

5. Neposredne terjatve ali terjatve iz nakazil, ki pristojajo družbi »Rudečega križa« ter zakladom ali fondom za

podpiranje svojcev v vojno ali sicer vsled vojne k drugim pomožnim delom poklicanih. N. pr. ako se je kdo pravoveljavno zavezal, plačati v gotovem roku »Rudečemu križu« ali »Srebrnemu križu« kak znesek, mora ta znesek vkljub moratoriju plačati; isto velja, če je kdo izročil kako terjatev Rudečemu križu; tudi tako nakazano terjatev mora dolжник novemu upniku (»Rudečemu križu«) ob zapalosti plačati brez ozira na moratorij.

6. Zahtevki iz zavarovanja na življenje na odkup zavarovalne police ali na posojila do zneska 200K; potem zahtevki na plačilo zavarovane svote do zneska 500 K; dalje zahtevki iz zavarovalnih pogodb, sklenjenih za slučaj smrti v vojski, do cele zavarovane svote; pri vseh drugih zavarovanjih pa zahtevki do odškodnine v najvišjem znesku 400 K.

Že prej se je omenilo, da za zavarovalne premije moratorij obvelja. Tukaj je dodati, da velja moratorij za obveznosti zavarovalnih družb in zavodov le v smislu predstojećih določb. V času denarne krize, katero povzroči vsaka vojna, se od zavarovalnih družb, ki imajo denar naložen v pupilarno varnih papirjih in posojilih, ne more zahtevati popolno in takojšnjo plačilo vseh obveznosti v celoti, pač pa se lahko zahteva delno plačilo, ker zavarovalnice morajo imeti nekaj gotovine vedno na razpolago, zavarovance se pa mora ščititi in jim vsaj neke male prejemke iz zavarovalnih pogodb zasigurati.

Odkup zavarovalnih polic in posojila na police se sme zahtevati le do 200 K; pravico do teh zahtevkov imajo pa tisti, kateri so si z zavarovalno polico ali z dodatno pogodbo tako pravico posebej izgovorili. Kjer je na podlagi zavarovalne pogodbe in pravil zavarovalnice le tej v prosto voljo dano, da polico nazaj kupi in zavarovalno pogodbo razruši ali da na polico denar posodi, tam posamezni zavarovanec nima pravice do odkupa ali posojila.

V slučaju smrti ali pri doživljenju mora zavarovalni zavod celo zavarovano svoto izplačati; vsled moratorija pa se sme zahtevati k večjemu znesek 500 K. Zavarovalnica lahko seveda tudi več izplača, če ima sredstva: 500 K pa mora izplačati. Seveda velja to za vsako zavarovanje na življenje posebej. Kdor ima pri eni in isti zavarovalnici več polic, velja določba glede izplačila za vsako polico posebej.

Vojne zavarovalne pogodbe mora zavarovalnica vkljub moratoriju popolnoma izplačati.

Pri vseh drugih zavarovalnih panogah (za ogenj, vlom, jamstvo, prevoz, itd.) je od zavarovane svote izplačati največji znesek 400 K.

7. Zahtevki na plačilo obresti in anuitet iz državnih zadolžnic in od države garantiranih obveznosti, iz zastavnih pisem in drugih zadolžnic, na katere se sme denar mladoletnih posojati.

Moratorij se ne dotika državnega gospodarstva; država mora torej vkljub moratoriju plačati obresti in kapitale od svojih dolgov, kakor zahteva na drugi strani od državljanov, da točno izpolnjujejo vse obveznosti nasproti državi. Isto velja glede kuponov od zastavnih listin in drugih pupilarno varnih papirjev. Tu sem spadajo tudi izplačila na srečke.

D) Kaj je z izplačili na tekoče račune?

Tozadevno določa § 3 naredbe o moratoriju sledeče:

1. Določbe § 1 zakona o moratoriju imajo veljavo tudi za terjatve iz tekočih računov z omejitvijo, da se sme zahtevati tekom enega koledaričnega meseca pri deželnih in delniških bankah izplačilo do treh odstotkov dne 1. avgusta 1914 obstoječe terjatve, najmanj pa 400 K, pri drugih kreditnih zavodih izvzemši rajfajzenovke (zakon od 1. junija 1889 drž. zak. št. 91) pa plačilo do dveh odstotkov, najmanj 200 K od terjatve z dne 1. avgusta 1914, pri rajfajzenovkah pa po 50 K.

2. Plačilo višjih zneskov se sme iz terjatev v tekočem računu zahtevati:

1. Brez omejitvena gotov znesek, ako se rabi gotovina.

a) za izplačilo mezd in plač v lastnem podjetju upnika ali za plačilo od upnika dolgovanih najemnin in zakupnin; potrebo teh plačil je treba verjetno dognati;

b) za pokritje davkov in javnih dajatev s predodkazom ali vplačilom pri dotični blagajni;

c) ako zahteva izplačilo dežela, okraj ali občina v svrhu izpolnitve svojih obveznosti vštevši obrestovanje in amortizacijo deželnih in komunalnih dolgov ali ako zahtevajo izplačilo javnopravni zavarovalni zavodi v svrhu izpolnitve svojih obveznosti nasproti zavarovancem in njihovim svojcem.

2. V vsakem koledarskem mesecu do 5% od terjatve iz tekočega računa po stanju 1. avgusta

1914, ako je izplačilo za vzdrževanje upnikovega obrataneobhodno potrebno in se ta potreba verjetno dožene.

3. v času od 1. avgusta do 30. septembra 1914 do 50% terjatve iz tekočega računa po stanju 1. avgusta 1914, ako se dokaže, da rabi denar hranilnica ali kreditni zavod za izplačila v tekočem računu ali iz vlog na hranilne knjižice v okviru določil cesarske naredbe (moratorij).

3. V drugem odstavku § št. 1, 2 in 3 navedene zneske se lahko sporedno zahteva. Sme se patekom enega istega koledaričnega meseca zahtevati izplačilo v prvem in drugem odstavku navedenih zneskov sporedno le do onega najvišjega zneska, katerega je dotični kreditni zavod dolžan izplačati ali na podlagi prvega ali na podlagi drugega odstavka.

4. Za preodkaz terjatev iz tekočih računov na ostoječe ali na nove konti pri istem zavodu moratorij nima veljave; izplačilo preodkazanih zneskov pa se med moratorijem ne more zahtevati.

Te določbe § 3. dopolnjujeta §§ 4 in 5 te cesarske naredbe, ki imata sledečo vsebino:

§ 4. Določbe § 1 te cesarske naredbe imajo veljavo tudi glede takih vlog na hranilne knjižice, ki so nastale pred 1. avgustom 1914, pa z omejitvijo, da se sme zahtevati na eno in isto vlogo tekom enega koledaričnega meseca pri deželnih in delniških bankah k večjemu znesek 200 K, pri drugih kreditnih zavodih izvzemši rajfajzenovke do 100 K, pri rajfajzenovkah pa do 50 K.

§ 5. Zneski, ki so bili od vlog na hranilne knjižice izplačani v času med 1. in 14. avgustom 1914, se smejo vračuniti v oni znesek, katerega izplačilo se sme po § 4 te cesarske naredbe tekom meseca avgusta zahtevati od dotičnega zavoda.

Ako je izplačal kreditni zavod 1. avgustu 1914 iz tekočega računa kake stranke več, kakor bi se smelo po § 3 te cesarske naredbe zahtevati, sme zavod presežek izplačila pri novem vzdigu v prihodnjem mesecu vračuniti.

Ravno navedene zakonite določbe § 3 in 4 potrebujejo v marsikaterem oziru pojasnila.

Razločevati je:

- I. terjatve v tekočem računu (kontokorent),
- II. klearing-promet,
- III. hranilne vloge.

Ad I. O terjativah v tekočem računu.

Terjatve v tekočem računu so zasebnopravne denarne terjatve nasproti denarnim zavodom, obstoječe v tem, da imetnik tekočega računa od svoje vloge v gotovini poljubne zneske do visokosti vloge v slučaju potrebe vzdiguje ter zopet nalaga. Konto tekočega računa obstoji torej v dveh straneh: »v dobro« in »v breme«. Vsak vzdig se vpisuje »v breme«, vsaka vloga »v dobro«. Obrestna mera je navadno za »v breme« višja, kakor za »v dobro«, razloček pride v prid zavoda.

Tekoče račune so vpeljale banke, hranilnice, v novejšem času tudi posojilnice in rajfajzenovke.

Terjatve iz tekočega računa so zasebnopravne denarne terjatve in bi spadale vsled tega pod določbo § 1 moratorija, ki pravi, da se podaljša plačilni rok za zapalosti pred 1. avg. 1914 do 30. septembra 1914, za zapalosti med 1. avg. in 30. sept. 1914 pa za 61 dni. Ako bi ta določba § 1 v polni meri obveljala, bili bi ravno trgovci in obrtniki, ki imajo navadne tekoče račune pri denarnih zavodih, najbolj oškodovani, ker bi za svoj obrat potrebne denarja ne mogli niti v manjših zneskih dobiti.

Iz tega vzroka določa § 3 cesarske naredbe izjemo. Po § 3 imajo imetniki tekočih računov pravico, vzdigniti v enem koledaričnem mesecu od svojega tekočega računa po stanju 1. avg. 1914 pri deželnih in delniških bankah 3%, najmanj 400 K, pri drugih denarnih zavodih, izvzemši rajfajzenove posojilnice 2%, najmanj 200 K, pri rajfajzenovih posojilnicah do 50 K.

Naše posojilnice po trgih in mestih so večinoma Schultze-Delitzschevega sistema in spadajo pod točko: drugi denarni zavodi. Izplačati morajo torej tekom enega koledaričnega meseca n. pr. v mesecu sept. 1914 2% od tekočega računa po stanju 1. avg. 1914, najmanj 200 K. Ako je bilo n. pr. stanje tekočega računa 1. avg. 1914 z zneskom 20.000 K, mora izplačati zavod tekom meseca septembra vsega skupaj 400 K; ako pa je bilo stanje tekočega računa dne 1. avgusta 1914 5000 K, mora zavod izplačati tekom

meseca septembra 1914 ne samo 2% ali 100 K, ampak 200 K, ker predpisuje naredba, da se mora najmanj 200 K izplačati.

Ker so posojilnice po rajfajzenovem sistemu bolj lokalnega pomena in imajo navadno manj kapitala na razpolago, pa tudi nižje tekoče račune, določuje cesarska nareoba pri njih za izplačilo tekočih računov tekom enega meseca skupaj najvišjo svoto 50 K.

Jasno je, da v gotovih nujnih slučajih in za večje obrti ravno omenjena določba ne zadostuje. Zakon določa vsled tega daljne izjeme splošnega pravila tako, da se lahko denar iz tekočega računa ali popolnoma ali vsaj do višjega zneska dvigne.

Brez omejitve na gotov znesek se lahko dvigne na tekoči račun seveda samo do visokosti vloge:

1. ako rabi imetnik tekočega računa denar za izplačilo mezd in plač svojih delavcev ali za plačilo najemnin in zakupnin; potrebo teh izplačil mora na zahtevo zavoda dokazati;

2. ako rabi imetnik tekočega računa denar za plačilo davkov in javnih pristojbin ter dotične zneske nakaže blagajni, pri kateri jih mora plačati;

3. ako je imetnik računa dežela, okraj ali občina in potrebuje denar za svoje obveznosti, posebno tudi za plačilo obresti in kapitalov od svojih dolgov, ali ako je imetnik računa javno-pravni zavarovalni zavod ter potrebuje denar za izpolnitev svojih obveznosti nasproti v vojsko vpoklicanim zavarovancem ali njihovim svojcem.

Višji znesek, kakor je v splošnem merilu določeno, in sicer v vsakem mesecu do 5% tekočega računa po stanju 1. avgusta 1914 sme vzdigniti tisti, ki potrebuje denar za vzdrževanje obrata in to dokaže, n. pr. ako potrebuje denar ne samo za izplačilo uslužbencev, davkov, najemnin in zakupnin, ampak za nakup surovin, strojev, in drugih obratnih sredstev, brez katerih bi ne mogel naprej obratovati.

Najvišja in najboljšežnejša izjema od splošnega v § 3 navedenega merila velja za hranilnice in za kreditne zavode, ki dokažejo, da rabijo denar za izplačilo vlog v tekočem računu in na hranilne knjižice v smislu odločil te cesarske naredbe. Za ta slučaj imajo hranilnice in kreditne zadruge pravico, vzdigniti v času med 1. avgustom in 30. septembrom 1914 do 50% (torej polovico) svoje vloge v tekočem računu po stanju 1. avgusta 1914. Ta določba velja za hranilnice in posojilnice, ki imajo tekoče račune s svojimi strankami, rabijo denar za izplačilo teh tekočih

računov v mejah moratorija, in imajo s svoje strani tekoči račun pri svoji Zadrugi Zvezi ali pri kaki večji posojilnici ali pri kaki banki.

Opozarjam, da veljajo določbe o tekočem računu le za **naložbe** v tekočem računu, ne pa za **kredit** v tekočem računu. Ako trgovci, obrtniki in industrijci pri denarnih zavodih nimajo naložbe, ampak jim je zavod dovolil le kredit do gotove visokosti, potem nimajo pravice zahtevati izplačila v smislu določb moratorija, ampak je zavodu na prosto, ali jim daje kredit še naprej ali ne.

Vprašanje nastane, ali se smejo posamezniki in zadruga posluževati izjem § 3 cesarske naredbe le poedinoma ali vseh nenkrat. Tozadevno določa tretji odstavek § 3, da se smejo v drugem odstavku pod št. 1, 2 in 3 navedeni zneski zahtevati istočasno, drug poleg drugega. Trgovec torej sme zahtevati pri banki v enem in istem mesecu iz svoje naložbe v tekočem računu za mezde in plače, za najemnino, zakupnino, davke in pristojbine potrebne zneske istočasno v poljubni visokosti. Ne sme in ne more se pa zahtevati poleg teh zneskov še 3 % naložbe po stanju 1. avgusta 1914. Le eno ali drugo je dovoljeno, ne pa eno in drugo. Trgovec bo torej moral prevdariti, po kateri poti bo bolje izhajal, ali če vzdigne gotovino za mezde, plače, najemnino, zakupnino, davke in pristojbine, ali pa če se posluži vzdiga triodstotne kvote svojega saldo od 1. avgusta 1914.

II. Klearinški promet.

V prvem moratoriju ni bilo o klearinškem prometu ničesar določenega. Vsled tega bi se lahko banke branile, odpise in predpise na konto drugih svojih strank izvršiti. Klearing promet se izvrši namreč ravno na ta način, da imetnik tekočega računa odkaže iz svojega dobroimetja gotov znesek na drugo stranko, kar banka na ta način knjižno izpelje, da nakazani znesek od konta nakazajočega odpiše, ga torej za ta znesek obremeni, isti nakazani znesek pa vpiše v dobro nakazani stranki ter jo o tem obvesti. Na ta zelo priprosti način se lahko izvrše največja plačila, ne da bi bilo treba šteti le en vinar v gotovini. Četrti odstavek § 3 cesarske naredbe o moratoriju določa sedaj natančno da so banke naravnost dolžne, nakazila v klearing-prometu izvršiti in sicer ne samo, kakor bi se utegnilo domnevati, pri enem in istem bančnem uradu (n. pr. samo pri kaki bančni podružnici),

ampak pri banki kot taki, torej pri glavnem zavodu in pri vseh podružnicah dotične banke.

Vprašanje: ali mora banka odkazane zneske preodkazancu v gotovini izplačati? Odgovor: ne. Banka je samo dolžna, izpeljati nakazilo v svojih knjigah, ni pa dolžna, izkazanih zneskov izplačati. Pa že prenos odkazil iz enega tekočega računa na tekoči račun drugega imetnika ima veliki pomen. Kajti odkazitelju je z odpisom in prepisom onemogočeno, čez preodkazani znesek razpolagati; preodkazani znesek preide v lastnino preodkazanca in lako sedaj ta novi lastnik čez ta znesek knjižno z daljnimi preodkazi razpolaga. Tudi glede obresti imajo preodkazi precejšnji pomen.

III. Hranilne vloge na hranilne knjižice.

Hranilne vloge so zasebnopravne denarne terjatve vlagatelja ali posestnika hranilne knjižice nasproti zavodu, pri katerem je denar naložen. Iz določbe § 1 cesarske naredbe o moratoriju sledi, da bi se teh terjatev ne smelo izterjevati, torej vlog ne vzdigovati. Za posameznike bi bila posledica naravnost katastrofalna. Kajti so ljudje, ki imajo ves svoj denar, celo svoje premoženje naloženo pri hranilnicah, pri posojilnicah in pri bankah na hranilne knjižice ter žive le od obresti, katere vsaki mesec vzdigujejo. Tem bi bilo življenje naravnost onemogočeno. Pa tudi onim, ki imajo sicer tudi drugo premoženje, pa nalagajo le odvišen kapital na hranilne knjižice, bi bilo življenje in gospodarstvo brez potrebe huđo otežkočeno, ako bi za časa moratorija od vlog ne smeli ničesar vzdigniti.

Moratorij pa mora ozir jemati ne le na vlagatelje, ampak tudi na denarne zavode; ne sme zavodom predpisovati, da naj izplačujejo poljubne zneske kakor jih vlagatelji zahtevajo. Kajti zavodi vendar nimajo njim zaupanega (pri njih naloženega) denarja v blagajni shranjenega, ampak ga zopet razposojujejo, pri drugih zavodih ali v vrednostnih papirjih nalagajo ter ga ne morejo mahoma nazaj dobiti. Zahtevati takojšnjo realizacijo teh naloženih denarjev bi se reklo, pognati tisoče in tisoče dobrih gospodarskih eksistenc v nesrečo in gospodarski pogin. Trenotna realizacija vseh kreditnih poslov je nemogoča.

Iz teh ozirov določa § 4 moratorija, da se sme in more od vlog na hranilne knjižice in sicer le od tistih vlog, katere so iz časa pred 1. avgustom 1914, vzdigniti tekom enega koledaričnega meseca:

Pri deželnih in delniških bankah in hranilnicah do 200 K, pri drugih denarnih zavodih izvzemši rajfajzenovke do 100 K in pri rajfajzenovkah do zneska po 50 K. Vloge po 1. avgustu 1914 je izplačevati pod običajnimi pogoji.

Prehodne določbe glede tekočih računov in vlog.

Določbo § 4 moratorija dopolnjuje kot nekaka prehodna določba § 5.

Prvi odstavek tega paragrafa se peča z vlogami na hranilne knjižice in določa, da se sme zneske, katere je kreditni zavod na hranilne knjižice izplačal v času med 1. in 14. avg. 1914, vračunati v oni znesek, katerega je zavod po določbah § 4 te cesarske naredbe dolžan izplačati v mesecu avgustu 1914. N. pr. hranilnica mora po § 4 izplačati v mesecu avgustu 200 K; v času med 1. in 14. avgustom 1914 je izplačala že 100 K; treba ji je torej za ostalo dobo meseca avgusta izplačati le še 100 K. V mesecu septembru mora hranilnica izplačati zopet 200 K. Kaj pa je storiti v slučaju, če je hranilnica tekom meseca avgusta izplačala več kakor 200 K, recimo 300 K; sme presežek v mesecu septembru vračunati? Ne. Kar se je v enem mesecu izplačalo, se pri hranilnih vlogah na vložne knjižice v drugem mesecu ne sme upoštevati.

Drugi odstavek § 5 velja za vloge v tekočem računu in vsebuje določbo, da sme kreditni zavod v mesecu avgustu 1914 preveč izplačani znesek vračunati pri izplačilu v mesecu septembru 1914. Pri vlogah v tekočem računu velja ravno nasprotno od tega, kar je določeno za vloge na hranilne knjižice. Iz vloge v tekočem računu izplača kreditni zavod v obeh mesecih samo skupaj 6 % (v vsakem mesecu 3 %) in kar se je v enem mesecu nad 3 % izplačalo, se vračuni v 3 % kvoto drugega meseca.

Ostale določbe moratorija.

Ostale določbe moratorija so manj važne in zadostuje, ako se navede besedilo zakona s kratko razlago :

Plačilo davkov in pristojbin za druge.

§ 6. Terjatve na povrnitev za tretjo osebo plačanih davkov in javnih pristojbin so podvržene moratoriju, imajo pa v slučaju konkurza isti vrstni red, kakor plačan dolg.

Ako je torej kdo za drugega plačal davke, doklade in druge pristojbine, ne more zahtevati vrnitve, ampak mora čakati

na plačilo do konca moratorija. V slučaju, da pride dolžnik v konkurz, ima taka terjatev isti prednostni vrstni red, kakor bi ga imeli davki in pristojbine, ako bi ne bile plačane.

Pooblastilo vladi za izpremembe moratorija.

§ 7. Vlado se pooblašča, da z odredbami določi daljne izjeme od splošnega moratorija ali da v § 2 št. 1 do 6 in v §§ 3 in 4 te cesarske naredbe ustanovljene izjeme skrči.

S to določbo dobi vlada pooblastilo za daljne odredbe, ne da bi bilo treba za te nove odredbe posebnega cesarskega dovoljenja.

Višja sila pri menicah in šekih.

§ 8. Za menice in šeke brez razločka kraja, na katerem so plačljivi, ki so bili izstavljeni po 31. juliju 1914 in pri katerih vsled vojnega stanja prezentacija v svrhu sprejema ali v svrhu plačila ni mogoča in je tudi protest nemogoč, se podaljša plačilni rok, potem rok za prezentacijo v svrhu sprejema ali plačila in rok za dvig protesta za tako dolgo, kakor je to potrebno, da se po odpadlem zadržku meničnopravni posel da opraviti, najmanj do pretoka desetih delavnih dni po nehanju zadržka. V protestu se naj zadržek in doba zadržka kolikor možno označi.

Moratorij velja, kakor že razloženo, za menice in šeke, ki so bili izstavljeni pred 1. avgustom 1914; za pozneje izstavljene menice moratorij ne velja.

Vsled vojnega stanja utegnejo pa nastati take razmere, da v gotovih krajih tudi takih menic, ki redno zapadejo in so tako plačljive, kakor določa menični red, ne bo mogoče niti prezentirati v sprejem ali plačilo niti protestirati. Te izredne slučaje je šteti med višjo silo (vis major) in za te slučaje velja predstoječa določba. Namesto tridnevnega roka se ustanavlja s to določbo desetdnevni rok, vrhu tega se čas, dokler ta višja sila (zadržek) traja, ne šteje.

Obresti.

§ 9. V času, za katerega se plačilni rok vsled moratorija podaljša, se mora plačati postavne ali pogojene obresti.

Ta določba ima namen, odškodovati upnike, ki morajo vsled moratorija čakati na plačilo svoje terjatve, na drugi strani pa preprečiti, da bi bili dolžniki vsled moratorija obogateni.

Brezobrestne terjatve, to so one, katere so po pogodbi neobrestovane, ostanejo brezobrestne tudi v naprej do zapalosti. Ako zapadejo pred moratorijem ali med moratorijem, tečejo od teh terjatev za ta slučaj posebej pogojene, in če take pogodbe ni, postavne obresti. Postavne obresti znašajo za navadno 5 % za trgovce pa 6 %. Pri terjativah, od katerih so tekle obresti že pred moratorijem, tečejo po početku moratorija obresti v isti visokosti naprej.

Moratorij in zastaranje.

§ 10. Doba moratorija se pri zastaranju ali pri postavnih rokih za vložbo tožb ne všteje.

Godila bi se krivica tistim, ki vsled moratorija ne morejo vložiti tožb, ako bi teklo zastaranje naprej in bi morebiti med časom moratorija celo nastopilo. N. pr. posojilo je iztožiti najkasneje v 30 letih; posojilo je na dolgu že 29 let in 10 mesecev; iz dobrote ali ker se je na posojilo pozabilo, se ta čas ni terjalo; sedaj je moratorij; ako bi ne bilo posebne določbe, bi za dva meseca, recimo, koncem septembra terjatev zastarala in ugasnila. To bi bila krivica, ker v avgustu in septembru, sploh za časa moratorija upnik terjatve ne more iztožiti, tudi če bi hotel. Ravno za to se je v cesarsko naredbo vrnil § 10, ki določa, da se čas moratorija pri zastaranju ne šteje, kakor da bi ga sploh ne bilo.

Ta določba velja tudi za odškodnine, za izpodbijalne tožbe pri testamentih, za iztoženje rent in obresti, za tožbe glede jamstva i. t. d.

Obresti pri terjativah.

§ 11. Med 1. avgustom in 30. septembrom 1914 izrečena odpoved denarne terjatve, ki spada pod določbo te cesarske naredbe, velja tako, kakor da bi se jo izreklo 1. oktobra 1914.

Mnogo je zasebnopravnih denarnih terjatev, ki zapadejo v plačilo še le vsled posebne upnikove izjave, takozvane odpovedi. Navadno se jih najde v kupnih in izročilnih pogodbah glede zemljišč. Oče izroči posestvo sinu. V pogodbi si izgovori, da mu mora sin plačati ostanek kupnine proti polletni odpovedi. V takem slučaju mora oče sinu pol leta naprej povedati, naj si oskrbi v pol letu denar. Oče ve, kedaj dobi denar, sin ve precej časa poprej, do kedaj mu je denar šteti. Dobro je za oba. Enaki slučajji se ponavljajo pri dednih predpomočih bratom in sestram preodkaznika i. t. d. Moratorij podaljša odpovedno dobo za celo dobo,

dokler traja. Ako traja do 30. septembra in je bila terjatev odpovedana 15. septembra 1914, jo podaljša za 14 dni i. t. d., torej za tisti čas, ki leži med odpovedjo in koncem moratorija, tako da začne pri odpovedih med moratorijem odpovedna doba teči s koncem moratorija.

Civilnopravno postopanje.

§ 12. 1. Sodnijsko postopanje v tožbah, v katerih se zahteva plačilo moratoriju podvrženih terjatev, se do konca moratorija ne sme nadaljevati, razven če toženec sam predlaga, da se prekinjeno postopanje nadaljuje. Ako se pa je prvi narok v smislu § 239 c. p. r. ali ustmena sporna razprava vršila pred 1. avgustom 1914, je sodnijsko postopanje nadaljevati in je v razsodbi rok za izpolnitev obveznosti s stroški vred določiti tako, da začne ta rok teči še le s koncem moratorija.

2. Tožbe na plačilo moratoriju podvrženih terjatev je zavrniti, ako so bile vložene potem, ko je moratorij že stopil v veljavo.

Ta določba velja le za zasebnopravne denarne terjatve, ki so moratoriju podvržene. Ne velja torej za izjeme (§ 2 moratorija), n. pr. za alimentacijske tožbe, za tožbe na plačilo mezde in plače, pa seveda tudi ne za tožbe, s katerimi se ne zahteva denar ampak drugo blago, n. pr. izročitev posestva, dajatev mleka, motenje posesti i. t. d.; take tožbe se lahko vlagajo kakor pred moratorijem in jih mora sodišče ravnotako rešiti, kakor poprej.

Kaj pa je s konkurzom? Mora trgovec konkurz napovedati? Ne. Kajti vse zasebnopravne donarne terjatve so moratoriju podvržene, torej ne zapadejo. Vsled tega se tudi o ustavitvi plačil ne da govoriti.

Izvršilno postopanje.

§ 13. 1. Izvršb, vštevši izvršbo na zavarovanje, se za moratoriju podvržene terjatve med moratorijem ne sme dovoliti, že dovoljenih se ne sme opraviti. Tekočega izvršilnega postopanja ni nadaljevati, razven izvršb s prisilno upravo in s prisilnim zakupom. Že dostavljeni preodkazni sklepi obdrže veljavo. Z izvršbo izterjane zneske je razdeliti.

2. Izvršilna dejanja, katera se je opravilo pred uveljavljenjem te cesarske naredbe, ostanejo v moči.

3. Začasne odredbe v prid moratoriju podvrženim terjatvam se sme dovoliti in opraviti.

K tej določbi je le to pripomniti, da ne velja za one terjatve, ki moratoriju niso podvržene. Torej ne velja ta določba za preživninske terjatve otrok, staršev, žene, za vžitke, za najemnine, zakupnine i. t. d. Za te terjatve gre izvršba naprej kakor do sedaj.

Načelo reciprocitete.

§ 14. V kolikor smejo avstrijski upniki v drugih državah zasebnopravne terjatve izterjevati le v manjši meri ali pod večjimi utesnitvami kakor so določene v tej cesarski naredbi, so podvržene terjatve pripadnikov dotičnih držav istim utesnitvam.

Ni dopustno, dati tujcu večje ugodnosti kakor jih ima domačin v dotični tuji državi. Zato ustanavlja predstoječa določba načelo reciprocitete. Kakor tuje države nasproti nam in našim, tako mi nasproti tujcem.

Končne določbe.

§ 15. 1. Ta cesarska naredba stopi v veljavo dne 15. avgusta 1914. Ob enem stopi iz veljave cesarska naredba od 31. julija 1914 drž. zak. št. 193.

2. Z izvedbo te cesarske naredbe se pooblasti moj minister za pravosodje sporazumno z drugimi udeleženi ministri.

Sklep.

Uvodom se je poudarjalo, da je vsak moratorij pomoč države v sili, ko za redno gospodarsko življenje vsled drugih izvanrednih vplivov ni dovolj razpoložljive gotovine na razpolago.

Moratorija se pa ne sme zlorabljati. V takih težkih časih je dolžnost vsakega državljana, da ne išče za sebe posebnih koristi iz splošne stiske, ampak da po svojih močeh pripomore svojemu bližnjemu in gospodarstvu vobče. Zato naj se vsakdo potruži, da bo po možnosti kolikor mogoče redno izpolnjeval svoje gospodarske dolžnosti kakor če bi moratorija ne bilo.

Tako postopanje je končno v interesu vsakega posameznika. Kajti sicer bi se utegnili zaostanki v plačilih kopičiti in bi s časoma narasli tako močno, da utegnejo tudi srednjedobro existenco uničiti, ko bo moratorij stopil iz veljave. Naj se nikdo ne udaja napačni misli, da bo po končanem moratoriju kolesje mo-

dernega gospodarstva kar naenkrat z isto hitrostjo in z isto preciznostjo delalo, kakor pred moratorijem in pred vojno, in da se bo denar na cesti pobiral.

Kriza se bo marveč tudi po srečno končani vojni še po moratoriju dolgo mesece in mesece vlekla, in ravno ta kriza utegne biti hujša, kakor ona za časa vojne. Pripravi se vsled tega vsak že sedaj na to krizo, in najboljša priprava naj bo v tem, da vrši vsak tudi med moratorijem kolikor mogoče redno svoje gospodarske dolžnosti.

Naše zadružništvo in vojska.

V slogi je moč!

V težkih, odgovornosti polnih časih živimo sedaj slovenski zadrugarji. Prvič bo pokazalo naše zadružništvo, ali zamore tudi tedaj, če se nahaja očetnjava v vojnem stanju, izpolnjevati svoje naloge in kazati isti mir ter isto potrebno žilavo trdnost, katera pelje tudi v kritičnih razmerah do popolnega uspeha.

Naše hranilnice in posojilnice, naša Zadružna Zveza ima težavne dni za seboj. Težavni časi pred izhruhom vojne in mobilizacijski dnevi so minili. Kar se tiče **hranilnih vlog** pri naših zavodih, moremo sedaj, ko vidimo že prvi upliv vojne v narodnogospodarskem oziru, reči sledeče: **pomirjevanje vlagateljev v največ slučajih ni ostalo brez uspeha**. Sicer se je dvignilo ne le pri nas temveč po vseh avstrijskih kronovinah dokaj več denarja ko v normalnih časih. Ali pri vseh zavodih pravijo, **da teh dvigov ni znabil povzročil strah ali nepoučenost**, temveč resnična potreba po denarju. Oni, katere je poklical cesar k vojakom, so rabili denar za se in za svoje rodbine. V splošnem pa ni bilo velikega navala. Moremo celo reči, da se je dvignilo pri mestnih hranilnicah več denarja ko pri naših posojilnicah. To je izvanredno lep dokaz zaupanja, katerega uživajo naši zadružni denarni zavodi pri občinstvu. Mislimo, da tega zaupanja tudi nikakor ne bodo omajali nadaljni vojni dogodki. Trdno upamo, da bode naše kmečko zadružništvo težavne vojne čase srečno prebilo in s tem tudi lepo dokazalo upravičenost svojega obstoja. Za črnogledost ni povoda.

Seveda se čuti ravno sedaj **pomanjkanje denarja**, ki je sicer pri nas že dalje časa obstajalo, nekoliko bolj. Določilo prvega moratorija, da morajo tudi male kmečke hranilnice in posojilnice ravno tako kot velike hranilnice in banke denarne vloge na zahtevo do K 200— izplačevati, če že poprej niso določile strogih rokov, je bilo samo ob sebi umevno, pretrdo. Mali naši kmečki denarni zavodi imajo morda največje število vlog, ki niti ne dosežajo zneska po K 200—. Zato smo takoj vsi avstrijski zadrugarji zahtevali znižanje tega zneska na K 50—; vlada je to znižanje za rafajznovke tudi dovolila. Saj je jasno, da se malih naših posojilnic po deželi ne sme staviti v isto vrsto z orjaškimi bankami in velikimi mestnimi hranilnicami. Četudi dvigovanje denarja ni bilo, kakor smo zgoraj omenili, preobsežno in pretirano, so pa vendar posojilnice stavile **precejšnje zahteve do združnih central (zvez)**. Kakor posnemamo iz uradnega glasila Splošne zveze avstrijskih kmetijskih zadrug na Dunaju, niso mogle združne zveze vseh avstrijskih narodov potrebam popolnoma ustrezati iz priprostega razloga, ker vsled moratorija same niso imele dovolj denarja na razpolago. Naložile so poprej svojo gotovino pri bankah, ker so mislile, da jim je vedno pri rokah; sedaj pa so mogle dvigniti tudi le delne zneske. Kar se tiče naše Zdržne Zveze, smo ugodili vsem zahtevam; novi krediti pa seveda v vseh slučajih tudi pri nas niso mogoči. Kakor glede hranilnih vlog pri posojilnicah, pa so se tudi pri nas odpovedi naložb vršile v mejah resničnih vsakdanjih potreb, kar kaže zaupanje in razumevanje časa ter položaja.

Isti mir, ista složnost in medsebojna podpora pa se mora v našem združništvu ohraniti tudi zanaprej. Je to v nujnem interesu našega narodnega gospodarstva. Zato moramo gledati na to, da se obrat v vseh naših zadrugah vzdrži še zanaprej! Mi zadrugarji, katerim ni dana prilika preliti svojo kri na bojnem polju za ljubljeno našo domovino, delaimo toliko bolj doma! Skrbimo za svoja gospodarstva, pa tudi za naše zadruge, ki so nam tako važna opora! Ako so šli mlajši zadrugarji v vojno, bo se gotovo še našlo v vsaki vasi starejših, skušenih ljudi, kateri jih bodo začasno radi nadomestovali. Posojila se naj za večje investicije sicer omejijo, skušajmo pa zadostiti onim prošnjam, ki žele obratnih sredstev za gospodarstva! Naša polja morajo biti in ostati dobro obdelana. Da bo pa denarja tudi doma na razpolago, je gledati na pridobivanje in zbiranje novih ali vzdignjenih vlog.

Nekaj denarja se je le po nepotrebnem dvignilo, precej se ga drži doma. Člani načelstev in nadzorstev! Pomagajte baš sedaj širiti med ljudstvo spoznanje, da je denar pri naših kmečkih denarnih zavodih kar najvarnejše naložen. Tu ga ne more vzeti niti sovražnik niti se ga ne sme pritakniti lastna država. In če se na mednarodna določila glede varnosti zasebnega imetja v vojskinem času niti ne oziramo: vsi vendar vemo, da denarne vloge ne leže v blagajnah hranilnic in posojilnic, temveč da so v najraznejših oblikah razposojene v njihovem delokrogu. Pomisliti je treba, da so naše posojilnice zavodi z neomejenim jamstvom, da delujejo v omejenem delokrogu, okolišu, ki ga gospodarsko docela poznajo in tudi po tem poznanju gospodarijo; konečno so naši zadrugarji večinoma kmetie in so kot taki manj izpostavljeni vsakovrstnim gospodarskim težavam in neprilikam, katere se pokažejo v vsaki vojski. Temelj, na katerem sloni naše kmečko združništvo, je nerazrušljiv. To se bo kazalo med vojsko, pokazalo pa se bode zlasti, ko nastopi mir. Če tudi zahteva vojska za pravično našo avstrijsko stvar, za veličino in svobodni razvoj naše države baš od kmečkega prebivalstva veliko žrtev na blagu in krvi, eno je gotovo: avstrijskega, slovenskega kmetijstva ne bo omajala in uničila. Kmetijstvo je steber našega slovenskega denarnega gospodarstva. Zato varčevalci lahko zaupajo svoje prihranke našim denarnim zavodom.

Bolj ko kedaj poprej pa priporočamo tudi svojim članicam, **naj nalagajo svoje preostanke pri Zadrugni Zvezi v Celju.** Pri nas je varnost za nje ista kakor povsod drugod — in kar je glavno: denar ostane v rokah zadrug. Naj kroži denar med kmečkim ljudstvom, s pametno delitvijo bo preskrbljeno za vse zadruge in bo pomagano vsemu prebivalstvu. **V slogi je moč** — ako si vsi slovenski zadrugarji v bratski slogi in sporazumu pomagamo, nas ne more premagati nobena sila.

Poljedelsko ministerstvo je izdalo odlok, v katerem napoveduje **ustavitev podpor.** Ta odlok zadene prav občutno marsikatero našo zadrugo v sedanjem kritičnem času. Vendar pa ne smemo tožiti, saj so zadruge navezane v prvi vrsti na samopomoč; državna podpora tvori le neko olajšavo v obratu, ne sme pa seveda biti pogoj za obstanek. V najnujnejših slučajih pa poljedelsko ministerstvo svoje pomoči gotovo ne bode odtegnilo.

Mirno in s polnim zaupanjem v lastno moč nadaljujmo, slovenski zadrugarji, svoje blagodejno delo!

Ljubljansko deželno sodišče in zadružni deleži.

C. kr. deželno sodišče v Ljubljani je izdalo »Kmetški hranilnici in posojilnici v Matenjivasi« pod opr. št. ^{Firm. 654,} Gen. IV 216/17 sledeči sklep:

^{Firm. 654,}
Gen. IV 216/17

Sklep.

V zadružnem registru je pri firmi »Kmetška hranilnica in posojilnica v Matenjivasi, reg. z. z n. z.« vpisati, da se je sklenila na občnem zboru dne 24. maja t. l. prememba § 4 zadr. pravil.

Kakor je sodišče iz ravnokar omenjenega člena 4 pravil razvidlo, ima zadruga malenkostne deleže po 2 K.

Kljub temu, da so pravila zadruge že leta v register vpisana, je sodišče vendar dolžno, delati na to, da se napravi v pravih zakonu odgovarjajoči stan in odstranijo pogodbena določila, ki stoje v nasprotju z nujnimi predpisi zadružnega zakona (§ 11). Taka določila so sama na sebi nična in ne morejo tudi po odobrenju sodišč nikoli zadobiti pravne veljave.

V postavi (§ 5 št. 5. zadr. zakona) sicer ni izrecno določena maksimalna in minimalna meja za visokost zadružnih deležev. V tem okviru se uveljavlja samouprava zadrug. Vendar se mora zahtevati, da se ujema visokost zadružnih deležev z zadružnim smotrom in da je v stanu dosega tega smotra omogočiti. Kakor je zdrav razvoj zadruge le tedaj mogoč, če je ustanovitev zadruge gospodarski stopnji zadružnikov in njih potrebam primerna ravno tako je mogoč uspešen obstoj zadruge le, če se ustanovi in obdrži potreben prometni fond. Ta fond sestoji večinoma iz deležev zadružnikov, on tvori realno podlago zadružnega kredita in ga osebno jamstvo posameznih zadružnikov le izpopolnjuje. Ta fond mora poleg drugih pridobitnih virov zadostovati v dosegu zadružnega smotra; bil bi nezdrav položaj, če bi se že v naprej pri dobavi potrebnih obratnih sredstev moralo upoštevati osebno jamstvo članov. Visokost deležev določa torej zadružni smoter in v toliko je tudi samauprava zadrug omejena.

Visokost zadružnih deležev bo manjša, če obstoji zadružni smoter — kakor pri konsumnih društvih — v tem, da se odpre članom cenejše nakupne vire in jim s tem pomaga k štedenju v domačem gospodarstvu; morala pa bo biti večja, če — kakor v

predležečem slučaju — obstoji zadrudni smoter v tem, da se omogoči prebivalstvu gotovega okraja, ki se v glavnem ukvarja s produkcijo, urejeno gospodarstvo z dovoljevanjem kredita. Pri takih zadrugah bi zadrudni deleži v višini dveh kron izgubili ta značaj in bi postali navadne vstopnine, ki bi potem dosego zadrudnega smotra obrezuspešili in gospodarstvo zadrudnikov ogroževali. Deleži v višini po 2 K bi v bodoče komaj zadostovali za navadne upravne stroške. Pritegniti bi se moralo rezervni fond, ki ima služiti izvanrednim dogodkom v to, da se krije redno poslovanje in doseže zadrudni smoter. Zamogel bi nastati položaj, ki bi prisilil realizirati jamstveno dolžnost zadrudnikov.

Ker gre v predležečem slučaju za zadrugo z neomejeno zavezo, govore tudi socialno-politični pomisleki proti dopustnosti visokosti zadrudnih deležev in to ravno pri prebivalstvu na deželi, za katero se je ravno zadruga ustanovila. Določitev tako nizkih deležev bi zapeljevala k pristopu in uporabi zadrudnega kredita, pri čemer bi se utegnili prezreti neomejeno jamstveno dolžnost, ki je s članstvom zvezana. Posledica takih štatutarnih določb bi končno ne bila pospeševanje, ampak ogroževanje gospodarstva zadrudnikov.

Zadruga se z ozirom na to pozivlja povišati njene deleže in sicer najmanj na 20 K in primerne predloge vstaviti že v dnevni red do konca julija t. l. sklicanega izvanrednega občnega zbora in takoj po izvršenem občnem zdoru predlagati vpis spremenjenega besedila § 9/0 zadrudnih pravil.

Datum vpisa 20./VI. 1914.

C. kr. deželno kot trgovsko sodišče v Ljubljani, odd. III.,
dne 17 junija 1914.

Elsner I. r.

»Kmetska branilnica in posojilnica v Matenjivasi« je proti temu sklepu ljubljanskega dež. sodišča vložila sledeči rekurz:

C. kr. trgovsko sodišče ni upravičeno predpisovati zadrugam visokost deleža. V citiranem sklepu pravi c. kr. trgovsko sodišče v Ljubljani, da »je dolžno delati na to, da se napravi v pravih zakonu odgovarjajoči stan in odstranijo pogodbena določila, ki stoje v nasprotju z nujnimi predpisi zadrudnega zakona (§ 11)«. Postava pa nikjer ne določa niti maksimalne niti minimalne meje za visokost zadrudnih deležev in je torej popolnoma jasno, da je to stvar zadruga same, ne pa sodišč.

Sodišče pa pravi v svojem sklepu, da se mora kljub temu zahtevati, da se vjema visokost deležev z zadrudnim smotrom in

da je v stanu dosego tega smotra omogočiti. To je res, toda to ni skrb sodišča, temveč skrb zadrug in višjih združnih organizacij, provincijalnih in državnih združnih zvez. Je to tudi pravilno, ker je danes za uspešno združno delo temeljni predpogoj ta, da ima združni delavec gotovo množino **praktičnih** izkušenj. Tega pa sodišča imeti ne morejo, ker se z združnim delom praktično **ne** pečajo. Nauki združne prakse se zbirajo le v zadrugah in njih zvezah, kar nam dokazuje tudi že cela vrsta od zadrug in združnih zvez izdanih strokovnih časopisov in knjig ter od ravno istih organov prirejenih strokovnih kongresov in shodov, med tem ko se trgovska sodišča **s tem za organizacijske zadeve ravno najvažnejšim** delom združne prakse doslej še niso pečala.

Utemeljevanje v citiranem sklepu ljubljanskega trgovskega sodišča nam najbolj daje prav. Sodišče pravi namreč, da »je mogoč uspešen obstoj zadruga le, če se ustanovi in obdrži potreben prometni fond. Ta fond sestoji večinoma iz deležev združnikov, on tvori realno podlago združnega kredita in ga osebno jamstvo posameznih združnikov le izpopolnjuje.« Torej prometni fond sestoji večinoma iz deležev združnikov. Na Avstrijskem je poslovalo dne 1. prosinca 1914 glasom uradne statistike c. kr. osrednje statistične komisije **12.240 kreditnih zadrug in med temi menda ni bilo niti ene, pri kateri bi deleži tvorili večino prometnega fonda.** Mi namreč razumemo pod prometnim fondom vse lastno premoženje kreditnih zadrug, nadalje hranilne vloge in izposojila.

Sodišče pravi dalje: »Bil bi nezdrav položaj, če bi se že vnaprej pri dobavi potrebnih obratnih sredstev moralo upoštevati osebno jamstvo članov«. Potemtakem bi sploh nobena kreditna zadruga ne smela prejemati hranilnih vlog in izposojil, ker za vsako hranilno vlogo in izposojilo se mora faktično že vnaprej upoštevati osebno jamstvo članov. Zadrugarji čelaga sveta so bili doslej edini v mnenju, da tvori ravno osebno jamstvo gospodarsko podlago zadrug in se v tem oziru menda tudi v bodoče ne bo dalo kaj spremeniti. V tem obstoji ravno razlika med akcijsko kreditno družbo (banko) in pa med kreditno zadrugo, da jamči za »dobavo potrebnih obratnih sredstev« pri banki akcijski kapital, pri zadrugi pa v prvi vrsti osebno jamstvo združnikov. Rezervni fond in deležni kapital služi pri zadrugah samo za nekako zavarovanje združnikov za slučaj izgub, da ni treba pri slučajnih izgubah vsakokrat realizirati osebnega jamstva; ni torej pripisovati za »dosego združnega smotra« deležem pri

kreditnih zadrugah tiste važnosti, kakor to hoče storiti c. kr. ljubljansko trgovsko sodišče. Pogledati je samo treba zgodovino vsake posamezne kreditne zadruge; skoraj nobena v začetku ni imela več deležnega kapitala, kakor parkrat po deset ali sto kron in vendar jih najdemo danes tisoče in tisoče, ki so kljub skromnemu začetku dosegle svoj »zadružni smoter«.

Kako napačno sodi sodišče o važnosti zadružnih deležev dokazuje uajbolj to, da pravi, da zadostujejo pri konzumnih zadrugah nizki deleži, med tem ko morajo biti pri kreditnih zadrugah visoki deleži. Stvar pa je v resnici ravno narobe. Izkušnja zadružne prakse uči, da so ravno pri konzumnih zadrugah potrebni visoki deleži in sicer prvič zato, ker je riziko pri konzumnih zadrugah večji, kakor pri kreditnih zadrugah, drugič je pri konzumnih zadrugah navadno zveza omejena. Kreditne zadruge imajo skoraj vedno neomejeno zavezo in so izkušnje v poslovanju kreditnih zadrug že tako velike, da se lahko reče, da je poslovanje kreditnih zadrug urejeno tako, da je riziko minimalen. Ako se je tudi v kreditnih zadrugah izvršil kak nesrečen polom, potem radi tega nihče še ne sme obsoditi vseh kreditnih zadrug, kajti dejstvo je, da v nobeni vrsti gospodarskih podjetij ni razmeroma tako malo polomov, kakor ravno pri kreditnih zadrugah.

Sodišče se boji, da bi »delež po 2 K v bodoče komaj zadostoval za navadne upravne stroške. Pritegniti bi se moralo rezervni fond, ki ima služiti izrednim dogodkom v to, da se krije redno poslovanje in doseže zadružni smoter«. Tudi to naziranje je popolnoma napačno. Naša zadruga je pričela poslovati leta 1908 z nizkimi deleži in je stanje deležev tekom prvega poslovnega leta znašalo komaj 90 K, rezerva pa 41'95 kron. Stroški poslovanja so bili vsako leto približno enako visoki. Kljub temu imamo koncem leta 1913 na deležih 188 K rezerve 1.246'12 K. Stanje deležev in rezerve torej od leta do leta narašča in je tudi za bodoče izključeno, da bi se iz deležev in rezerv moralo kriti stroške poslovanja. To je izključeno radi tega, ker se stroški poslovanja ne krijejejo iz deležev in iz rezerv, temveč iz obrestnih diferenc med vlogami in posojili ter iz uradnih stroškov, ki jih morajo vsako leto plačevati zadružniki in ki se tudi vsako leto v bilanci izkazujejo.

Iz vsega povedanega sledi torej, da se naj, kakor dose-daj tako tudi v bodoče prepušča urejevanje zadružno-poslovnih vprašanj praktičnim zadružnim strokovnjakom in se naj tudi prizna ob enem, da je zadružna praksa pri nas na jugu v zadnjih letih

vsled nesrečnih polomov v Celovcu, Ljubljani in Gorici silno napredovala. Kdor pozna poslovanje naših zadružnih zvez in posameznih naših kreditnih zadrug, bo temu tudi pritrdil. Hvaliti moramo dalekovidnost postavodajalca, da združni zakon ne vsebuje določb, po katerih bi sodišča bila upravičena dajati ukaze v takih zgolj poslovno-praktičnih zadevah, kakor je vprašanje deležev, ker bi se utegnilo mnogokrat zgoditi, da bi sodišča vsled pomanjkanja lastne praktične izkušnje dajala nasvete, katerih izvajanje bi združništva ne pospeševalo, temveč mu le škodovalo in bi to tudi državi utegnilo nalagati veliko materialno odgovornost.

Končno bodi še omenjeno, da stojimo v resnici tudi mi na stališču, da je treba kreditnim zadrugam močnega lastnega premoženja in to obstoji iz deležev in iz rezervnih fondov. Mi obsojamo, da se je specijelno na Kranjskem uvedla razvada, da imajo skoraj vse kmečke zadruge nizke deleže. Konkurenčni oziri pa zahtevajo, da se mora vsako novo združno kreditno podjetje na te že obstoječe razmere ozirati. Ti konkurenčni oziri pa so tudi en vzrok, da se moramo protiviti ukazu c. kr. trgovskega sodišča v Ljubljani. Če bi sodišče že bilo upravičeno izdati tako naročilo, potem bi se moralo storiti to istočasno na vse kranjske kreditne zadruge, ki imajo prenizke deleže. V nasprotnem slučaju bi, ako bi ta ukaz zadel samo nekatere zadruge, ljudstvo te zadruge zapustilo in se preselilo k zadrugam z nizkimi deleži. Prizadete zadruge bi torej utegnile trpeti občutno škodo.

Kljub tem težavam skušamo kot zagovorniki visokih deležev v svoji zadrugi zbrati močan deležni kapital s tem, da smo sklenili, ba morajo večji posojilojemalci vplačati po več deležev ter smo določili za to na letošnjem občnem zboru tudi posebno skalo. Ako pride združnik po posojilo 50 ali 100 K, zadostuje delež po 2 K, pri večjih posojilih pa se mora vplačati po več deležev. S tem je dejansko dokazano, da želimo tudi sami močen deležni kapital, pa ne morebiti v mnenju, da bi se brez tega ne dalo doseči »združnega smotra«, temveč v spoznanju, da s tem ustvarjamo nekako zavarovanje za svoje člane, kakor smo to že zgoraj izvajali.

∠ ozirom na tu podana izvajanja

predlagamo:

slavno c. kr. deželno nadsodišče v Gradcu blagovoli tu izpodbijani sklep razveljaviti.

O tem rekurzu je razpravljalo nadsodišče v Gradcu dne 21. julija 1914 ter je izdalo sledeči

sklep:

»Rekurzu se ne ugodi.

Razlogi.

Sklep ljubljanskega dež. sodišča odgovarja položaju in postavi. Naredbe rekurza niso v stanu upravičiti drugačno postopanje in je nadsodišče že ponovno v drugih podobnih slučajih razsodilo, da je naziranje, kakor ga zastopa ljubljansko sodišče, pravilno.

Vsled sedanjih kritičnih časov ni bilo prilike, zasledovati to zadevo še do najvišjega sodišča. Ne dvomimo pa, da bo za to dana pozneje v kakem drugem podobnem slučaju priložnost. Izjavljamo ob enem, da nismo nasprotni načelu visokih združnih deležev, kar ve vsakdo, ki naše delovanje pazno zasleduje, vendar pa smo s pritožnico vred tudi mnenja, da je določevanje visokih deležev stvar združenj samih in ne stvar sodišč.

IX. redni občni zbor Zadružne Zveze v Celju.

V četrtek, dne 18. junija 1914 ob 10. uri dopoldne se je vršil v mali dvorani celjskega Narodnega doma ob krasni udeležbi občni zbor Zadružne Zveze v Celju s sledečim dnevnim redom:

1. Pozdrav in otvoritev.
2. Čitanje zapisnika zadnjega občnega zbora.
3. Poročilo o poslovanju načelstva in nadzorstva.
4. " " računskem zaključku za leto 1913.
5. " " organizatoričnem in poučnem delovanju v l. 1913.
6. " " revizijskem poslovanju v letu 1913.
7. " " blagovnem oddelku.
8. " revizorjev Splošne zveze avstrijskih kmetijskih združenj na Dunaju o računskem zaključku za leto 1913.
9. " nadzorstva.

10. Sklepanje o potrditvi računskega zaključka in o razdelitvi čistega dobička.
11. Volitev načelstva in nadzorstva.
12. Določitev letnih prispevkov za leto 1913.
13. Sprememba pravil.
14. Razgovor o bodočih nalogah.
15. Razni nasveti.

Nagovor dr. Božiča in pozdrav.

Predsednik dr. Božič pozdravi navzoče, zahvaljujoč se za obilo udeležbo. Pozove potem g. tajnika, da prebere prezenčno listo. Na podlagi slednje konstatira, da je zastopanih 53 članic po 91 zadružnikih, vsled česar je občni zbor, ki je bil v smislu zadružnih pravil in zadružnega zakona pravilno sklican v zadnji številki »Zadruga«, sklepčen. Nato prečita naslednje pozdrave, ki so nam došli od raznih Zadružnih zvez in g. barona Störcka: »Zahvaljujoči se na cenj. vabilu k vašemu občnemu zboru, obžalujemo, da se nam istega ni mogoče udeležiti. Zbranim zborovalcem želimo obilo sreče ter uspehov pri obravnavanju zadev slovenskega zadružništva.

Z zadružnim pozdravom

Zveza slovenskih zadrug
v Ljubliani«.

»Děkujiice za přátelske pozvání ku valné hromadě Vaší 18. t. m. 1914 přejeme jednání jejímu nejlepšího průběhu a »Zadružne Zveze«, aby k dosavadním požehnaným výsledkům své práce připojila nové, pro lepší budoučnost bratrského národa slovinského.

Zároveň prosíme, abyste naši nepřítomnost omluvili vlastními našimi pracemi.

S družstevním pozdravem

Ústřední jednota českých hospodářských
společenstev v království Českem v Praze«.

»Za lask. učiněné nám pozvání k Vaší řádné valné hromadě dovolujeme si Vám vzdáti díky, podotýkáme však, že není nám možno k této delegáta vyslati.

Přejíce průběhu valné hromady a další činnosti Vaší mnoho zdaru poroučíme se

s družstevním pozdravem

Jednota českých hospodářských společenstev
ve vevodství Slezskem v Opavě.«

»Vašega občnega zbora dne 18. junija se podpisani žal najbrž ne bom mogel udeležiti, ker sem ta čas vsled neštevilnih sej in zborovanj na Dunaju in na zunaj zelo zaposlen, pri čemur je še treba upoštevati, da se je uradništvo v zadnjem skrčilo in razen tega sta še vedno najmanj po dva uradnika zunaj na revizijah odsotna, aii se ju pa mora iz drugih vzrokov poslati ven. K vsemu temu pa pridejo sedaj še dopusti. Z ozirom na množiče se agende in z ozirom na veliko premajhno število delavnega osobja je Splošni zvezi mogoče v tekočem reševati le najmanjše zadeve. Za vse slučaje želim Vašemu občnemu zboru najlepši uspeh.

Z odličnim spoštovanjem

baron dr. Störck.»

Prečita še ravnokar došlo brzojavko Zadružnog saveza v Spljetu, ki se glasi sledeče:

»Želeči današnji skupštini najbolji uspeh, šaljemo svoj gospodi učesnicima naš bratski zadrugarski pozdrav«, nakar preide k prihodnji točki dnevnega reda.

Čitanje zapisnika zadnjega občnega zbora.

Zapisnik lanskega občnega zbora je bil brez ugovora odobren.

Poročilo o poslovanju načelstva in nadzorstva.

Pri tej točki predlaga g. predsednik, da bi se naj to in naslednja poročila podala in bi se potem o vseh skupno razvila debata, s čemer se navzoči strinjajo; na to poda predsednik dr. Božič naslednje poročilo o poslovanju načelstva in nadzorstva:

Splošno gospodarsko stanje je bilo v letu 1913 nekoliko boljše kakor prejšnja leta. Pomanjkanje denarja se je čutilo sicer tudi še v tem letu in je celo naše gospodarstvo v južnem delu Avstrije stalo v znamenju krize, vendar se je kmalu pokazalo, da kriza ponehava in da so naše posojilnice to krizo dobro prebolele. Naš cilj je ta, utrditi Zvezo in jo napraviti za eno najboljših na jugu. Hoteli smo to doseči s tem, da smo ozdravili in ozdravljali članice, ker smo bili prepričani, da je Zveza le tedaj močna, ako so zdrave njene članice.

Prvo, kar smo storili za ozdravljenje naših članic, je bila uvedba stroge nenapovedane revizije, potom katere se odpravijo napake v poslovanju zadrug in se navaja zadrugarje k rednemu in plodonosnemu delovanju. Nadalje smo z gmotnimi sredstvi in z nasveti priskočili na pomoč onim, ki so boleale, da smo jim položaj olajšali. Poučevali smo zadrugarje in jih pridobivali za združno stvar potom sestankov, poučnih spisov itd. V Zvezi sami smo se skusili rešiti iz bančnih posojil, kar se nam je v velikem delu tudi posrečilo, ker nam članice dajejo svoje blagajniške preostanke na razpolago.

Naše največje zanimanje sta zavzemali Glavna posojilnica in Posojilnica v Šoštanju. Kakor rudeča nit se vleče čez vse naše zapisnike in čez vse naše delo zadeva Glavne in Posojilnice v Šoštanju. V kolikor se nam je posrečilo te zadeve urediti, boste posneli iz tajnikovih poročil. Reči se more, da smo spravili šoštanjско zadevo, v kolikor se tiče Zveze popolnoma v red in tudi pri Glavni ni pričakovati kake posebne zgube več. Po našem vztrajnem delu smo dosegli toliko, da lahko danes mirno rečemo: Zveza ne samo, da bo obstojala, temveč bo, oziroma je že ena najtrdnjših Zvez na jugu! (Burno odobravanje.)

To bi bilo najvažnejše iz poslovanja načelstva in nadzorstva. Obširneje o tem govoriti se mi zdi nepotrebno, ker bi le ponavljal to, kar boste slišali iz naslednjih poročil Zvezinega tajnika.

Poročilo o računskem zaključku za l. 1913; poročilo o organizatoričnem in poučnem delovanju v l. 1913, dalje o revizijskem poslovanju in o blagovnem oddelku.

Ta poročila poda tajnik g. Stibler:

Vsa zadnja leta smo morali na svojih občnih zborih tožiti o splošni gospodarski krizi in o krizi naše organizacije, nastali radi poloma Glavne posojilnice in Posojilnice v Šoštanju. Vedno pa se je med tožbami lahko poročalo tudi o delu, ki se ga je v zadnjih kritičnih letih izvršilo v naši organizaciji res nenavadno mnogo. Na podlagi poročil o Zvezinem poslovanju v l. 1913 boste zopet lahko opazili, kako stopajo pritožbe vedno bolj v ozadje, med tem ko se na vseh poljih zvezinega delovanja udomačujejo zopet redne razmere.

Članstvo.

Iz predloženega računskega zaključka vidimo predvsem, da je ostalo članstvo na ravnoisti stopinji, kakor je bilo prejšnja leta.

Agitacije za pridobivanje novih članic ni bilo od strani Zveze v pretečenem letu nikakšne, ravnotako se ni gledalo na ustanavljanje novih zadrug, ker čas za vse to ni bil ugoden. Kakor prejšnja leta se je tudi lani gledalo v prvi vrsti na notranje izboljšanje vsega združnega dela, bodisi v Zvezi, bodisi v posameznih zadrugah.

Denarna centrala.

Velik napredek kaže poslovanje denarne centrale. Predvsem, kar se enkrat tiče Zvezinih obveznosti koncem leta 1912, je bilo stanje bančnih izposojil 334.000 K, koncem leta 1913 pa 80.000 K. Kakor vam je znano, je bilo stanje bančnih izposojil koncem leta 1910 celo 623.401'70 K. Današnje stanje je 50.000 K. Ako primerjate najvišje stanje iz leta 1910 z današnjim, lahko tako spoznate, kako velikansko razbremenilno delo je Zveza izvršila v zadnjih letih samo že glede odplačila izposojil. Stanje deležev in hranilnih vlog odgovarja približno stanju koncem leta 1912. Medtem ko so vzdigi prejšnjih let močno presegali nove vloge, se je v letu 1913 tudi v tem oziru nazadovanje ustavilo in so v drugi polovici leta 1913 bili v tem oziru prejemki celo višji kakor izdatki ter razvoj v tej smeri tudi v tekočem letu stalno napreduje.

Dobiček znaša v letu 1913 3.941 K proti 2.003'70 K v letu 1912. Omenim pri tem, da se tudi v tem letu obresti terjatve napram Glavni posojilnici v bilanci niso upoštevale, kar pomeni za Zvezino bilanco minus približno 12.000 K. Ako se izkazani dobiček pridene rezervnemu zakladu, potem bode ta narastel na 71.998'15 K.

Koncem leta 1912 so znašala razpoložljiva sredstva 33.230'09 K, koncem leta 1913 pa 140.056'91 K, upravni stroški leta 1912 29.094'31 K, leta 1913 pa 27.993'24 K.

Pri denarni centrali je omeniti kot hvalevreden napredek tudi dejstvo, da se med zadrugami vedno bolj udomačuje spoznanje, kako potrebno je držati se pri nalaganju preostankov in pri dobivanju izposojil svoje Zvezne centrale. Mnogo jih je med članstvom sicer še zakrknjenih grešnikov, ampak če bo Zveza stalno delala na izboljšanje svoje notranje moči ter tudi stalno poučevala članstvo o veliki važnosti v resnici složnega združnega skupnega dela v Zvezini centrali in o preveliki važnosti koncentracije vseh gospodarskih sil, ki so razstresene po posameznih zadrugah, potem utegne kedaj priti tudi do popolne centralizacije vsega denarnega poslovanja.

Glavna posojilnica.

Med Zvezinimi terjatvami se je v pretečenem letu obračalo posebno pozornost terjatvi napram Glavni posojilnici. Zadeva se je razvila tako daleč, da je sedaj pričakovati iz mase 20—25 %, morebiti tudi nekaj več. Z likvidacijskim odborom Glavne posojilnice pa se je zveza, kakor skoraj vsi ostali upniki, poravnala na 30 %. Delovanje likvidacijskega odbora je s sodelovanjem raznih vladnih organov prospelo tako daleč, da je v doglednem času pričakovati izplačila na podlagi sklenjene 30 % ne poravnave. Ni dvoma, da bi Zveza, kakor tudi marsikateri drugi upniki brez poravnave utegnili na podlagi neomejenega jamstva Glavne posojilnice doseči višja plačila, kakor jih bo dosegla s storjeno poravnavo, toda če bi se na podlagi zakona gnalo iztirjevalno postopanje do skrajnosti, potem bi utegnilo še leta in leta trpeti predno pride stvar do konca. V najnujnejšem interesu vsega slovenskega gospodarstva pa je, da se nesrečna zadeva Glavne posojilnice čimpreje spravi iz sveta. Na podlagi sklenjene poravnave med Glavno in njenimi upniki se bo to doseglo najpoprej. Zveza je kot največja upnica Glavne sicer zelo težko pristala na poravnalni predlog, a vendar je to storila radi navedenih splošnih ozirov. Na drugi strani pa je Zveza to lahko storila tudi radi tega, ker ima za terjatev proti Glavni v delnem znesku 150.000 K še posebno kritje v znanih hipotekah dr. Hudnikovih hiš na Dunaju.

Ozirati se je pri tej priliki tudi na ostale v Zvezi včlanjene posojilnice, ki so z vlogami udeležene pri Glavni. So to posojilnice v Zagorju ob Savi, v Gotovljah, na Vranskem, v Mozirju, v Dolu pri Hrastniku in v Brežicah. Posojilnice Vransko, Mozirje Dol pri Hrastniku in Brežice so glede Glavne izven vsake nevarnosti i. s. vsled tega, ker imajo nabranega že toliko lastnega premoženja, da bodo morebitne zgube pri Glavni lahko krile brez vsake težave. Kar se tiče Hranilnice in posojilnice v Gotovljah, pa je poročati, da se je le-tam lansko leto brez vsega hrušča uvedla sanacijska akcija, ki se je vsled tega, ker so Gotovljani sami bili pripravljeni pri sanacijski akciji sodelovati, tudi s popolnim uspehom izpeljala in sicer na ta način, da so posamezni člani gotoveljske posojilnice v gotovini vplačali garancijskih vlog v skupnem znesku po 25.000 K, poljedelsko ministrstvo pa je dovolilo z odlokom z dne 18. jan. 1914 št. 53.231 ex 1913 prispevek po 24.000 K. V imenovani posojilnici se s to akcijo ni skrbelo samo za kritje izgube, ki so jo utrpeli pri Glavni posojilnici, tem-

več se je ob enem krila tudi vsa izguba v okroglem znesku po 10.000 K, ki jo je imela ta posojilnica pri nakupu delnic delniške pivovarne. Hranilnica in posojilnica v Gotovljah je danes popolnoma urejena.

Kar pa se tiče posojilnice v Zagorju ob Savi, ima le ta napram Glavni posojilnici terjatev po K 266.000. Lastno v bilanci izkazano čisto premoženje te posojilnice znaša danes nekaj nad 50.000 K. Posojilnica v Zagorju ob Savi se z likvidacijskim odborom Glavne posojilnice še ni poravnala. Z ozirom na visoko terjatev, ki jo ima ta posojilnica pri Glavni, ji Zveza nikakor ni mogla priporočati poravnave po 30 %. Ako bodo člani zagorske Posojilnice vstrajali pri najmanj 40 % poravnavi in ako bodo tudi v ostalem zaupali Zvezi, ter se ravnali po sanacijskem načrtu, ki jim ga je Zveza že lani izdelala, potem bodo prav lahko pokrili malenkostno izgubo, ki jih še utegne zadeti pri Glavni. Zagorska posojilnica je milionski zavod in se pri dobri volji brez posebnih težav lahko izkoplje iz afere.

Kar se tiče vprašanja, kedaj bo konkurz Glavne posojilnice končan, se sme po sedanjem položaju soditi, da bo konkurzno postopanje do konca tega leta zaključeno. Kreditna zadruga, ki so jo ustanovili člani Glavne posojilnice, da si pridobijo sredstev za plačila, ki so jih prevzeli s poravnavo z upniki Glavne, bo mogoče še nekaj časa morala poslovati, toda to na slovensko gospodarstvo ne bo imelo več tistega škodljivega upliva, kakor ga ima sedanje konkurzno stanje. Naša želja je torej predvsem ta, da se konkurzno postopanje čim prej konča.

Posojilnica Šoštanj.

Ta posojilnica je utrpela vsled svoječasnega blagajnika Ivana Vošnjaka a izgubo, ki so jo po naročilu poljedelskega ministrstva odposlani revizorji Splošne zveze na Dunaju dognali na približno 260 000 K. V pokritje te izgube je poljedelsko ministrstvo dovolilo ter Zvezi tudi že izplačalo podporo v znesku po 200.000 K. Ostanek bi morali kriti člani šoštanske posojilnice in drugi lokalni faktorji. Po upoštevanju državne podpore izkazuje bilanca šoštanske Posojilnice z dne 31. decembra 1913 okroglo 60 000 K izgube. V kritje te izgube služi predvsem od okrajnega zastopa šoštanskega dovoljeni prispevek in sicer vsakoletna kvota čistega dobička južnoštajerske hranilnice, ki odpade na šoštanski okraj, se za dobo 10 let odplačuje v sanacijske svrhe šoštanske posojilnice.

To odgovarja skupnemu znesku po najmanj 10.000 K za dobo 10 let, tako da bi še bilo zmiraj 50.000 K nepokritih. Že iz časopisne polemike vam je znano, koliko se je Zveza trudila, da se čimprej ta nesrečna šoštanjska zadeva spravi s sveta. Ako se doslej to ni posrečilo, ne leži krivda na Zvezi, temveč na drugih faktorjih. Zveza je o celi šoštanjski zadevi že pred meseci predložila poljedelskemu ministrstvu posebno poročilo, v katerem odklanja za nadaljne dogodke v Šoštanju vso odgovornost.

Za nas pa je danes važno predvsem to, da ne preti Zvezi pri šoštanjski posojilnici nobena zguba.

Revizije.

Tudi v pretečenem letu je Zveza posvečala revizijskemu delu največjo pozornost. Redne revizije so se izvršile v 72 zadrugah ter se je porabilo za to 256 dni. Razentega pa se je izvršilo približno 100 izrednih revizij in kratkih nenadnih obiskov v posameznih zadrugah. Zvezini funkcionarji in uradniki so v pretečenem letu obiskali skoraj vse članice ter se je vsaka prilika porabila v to, da so se z zadrugarji v posameznih zadrugah vršila posvetoovanja o izboljšanju in poglobitvi združnega poslovanja.

Organizacija in pouk.

Kakor vsa prejšnja leta, je tudi lani Zveza storila za pouk izredno mnogo. Vršila so se tri velika okrožna zborovanja: prvo v Gorici za Goriško, kjer je bilo udeležencev 55, drugo v Mariboru s 30 udeleženci in tretje v Celju s 120 udeleženci. V teh velikih okrožnih zborovanjih se je razpravljalo o naukih zadnje krize s posebnim ozirom na združno delo, o sedanjem stanju kmetijskega združništva, o revizorjevih izkušnjah, o izpopolnitvi Zvezine denarne centrale, o združnem nakupovanju in združnem prodajanju kmetijskih potrebščin in kmetijskih pridelkov ter o drugih važnih združnih vprašanjih. Razuntega se je vsega skupaj vršilo po zadrugah 41 manjših združnih poučnih sestankov. Izdala se je v pretečenem letu tudi knjižica, ki poljudno razpravlja o važnosti posojilnic i. s. pod naslovom »Slovenci, čuvajmo svoje posojilnice«. Ta knjižica se je izdala v 10.000 izvodih ter je že vsa razpečana. Končno je za pouk skrbelo tudi Zvezino glasilo »Zadruga«.

Kar se specijelno tiče organizatoričnega delovanja, snovanja novih zadrug, se Zveza v pretečenem letu s tem še ni pečala kakor je bilo že omenjeno, pač pa je v obstoječih zadrugah pri-

pravljala tla za skupno naročanje in prodajanje kmetijskih potrebščin in kmetijskih pridelkov. V kolikor se bo pokazala potreba za snovanje samostojnih zadrug za blagovni promet, se bo to delo izvršilo letos in v bodoče.

Blagovni oddelek.

Denarni promet v blagovnem odelku znaša v letu 1913 75.872'34 K proti 30.340'22 K v letu 1912. Dobiček blagovnega oddelka pa znaša v letu 1913 691'51 K. Blagovni promet je obsegal pred vsem nakupovanje umetnih gnojil in poljedelskih strojev za račun svojih članov ter prodajo sena za svoje člane. Sena se je odposlalo 20 vagonov češki Zvezi v Prago in sicer za vojaške dobave. Umetnih gnojil pa se je posredovalnim potom razpečalo 36 vagonov.

Izkušnja blagovnega oddelka nas uči, da bo treba misliti na nastavitve posebne trgovske moči za vodstvo blagovnega oddelka. Delokrog za združni nakup in združno prodajo je velik, osobito smo na Štajerskem še skoraj popolnoma novinci. Naše kmetijstvo bo imelo od združno organizirane prodaje važnejših kmetijskih pridelkov velike gospodarske dobičke. To spoznanje se mora udomačiti pri nas vseh, potem bo zapričeto delo tudi povoljno napredovalo.

Konec.

Prihajam h koncu. Kdor zasleduje pojave slovenskega javnega življenja, ve, da ga ni gospodarskega podjetja na Slovenskem, v katerega bi se valovi domačega političnega boja zaganjali z večjo silo kakor v Zadružno Zvezo v Celju, dasiravno se le-ta nikdar ni vmešavala v politično strankarstvo in tudi nikdar ni odobraval strankarskih agitacij v združnih organizacijah.

Vkljub vsem nasprotovanjem pa se v Zvezinem razvoju opazuje od leta do leta lep napredek, tega ne more nihče tajiti. V bodoče bo razvoj še lepši, ako se med Zvezinim članstvom še bolj utrdi čut za skupno delo v organizaciji. Vedni napadi od strani neprijateljev so pač tuintam koga oplašili, da se je odtegnil, toda le začasno. Izkušnja zadnjih let nas uči, da se vedno v nič razblinejo vsi napadi, ako je Zveza vkljub napadom vsikdar karkarala naprej po gotovem načrtu, ako je neumorno delala in se ni ozirala ne na levo, ne na desno ter vedno le zasledovala cilj, ki je daleko zvišen nad nameni dnevnih političnih bojev. Zveza si je v dobi krize stavila nalogo, da odstrani iz sebe vse stare grehe,

na katere smo bili opozorjeni ravno od krize ter da se razvije v zavod, ki bo za slovensko ljudstvo trajne gospodarske važnosti. Po tem načrtu je Zveza delala in zmagovala. Zmagovala bo tudi v bodoče, ako bo delala. Zveza pa ste vi, organizirani zadrugarji. Dolžnosti dela, ki jih ima Zveza, so torej vaše dolžnosti.

Da bi se teh dolžnosti zavedali vsi poklicani v prihodnje še bolj, kakor doslej!

Poročilo Splošne zveze o računskem zaključku za leto 1913.

Poročilo revizorjev avstrijskih kmetijskih zadrug na Dunaju o računskem zaključku za leto 1913 prečita dobesedno knjigovodja g. Anton Kunej. To poročilo se v eni točki ne ujema s tiskanim računskim zaključkom za l. 1913, kar pojasni g. dr. Božič v tem smislu, da je bila subvencija za l. 1912 dovoljena po izvršeni reviziji in je torej dunajska revizorja še nista mogla upoštevati v svojem poročilu. Poročilo vzamejo navzoči z odobravanjem na znanje.

Poročilo nadzorstva.

Poročilo nadzorstva poda član nadzorstva g. dr. Gorišek. Z ozirom na preizkušanje Zvezine bilance po revizorjih Splošne zveze na Dunaju, pravi, je poročilo nadzorstva pravzaprav skoraj nepotrebno. Želi si živahne udeležbe pri vseh sejah nadzorstva.

O vseh podanih poročilih se je vnel živahen razgovor, katerega so se udeležili gg. dr. Pipuš, dr. Kukovec, Smertnik, Robič in Bernot. Razgovor se je sukal predvsem o razmerah pri Glavni in pri šoštanjski Posojilnici. Dr. Božič kakor dr. Kukovec sta podala natančna poročila o teh zadevah, katere je vzel občni zbor z odobravanjem na znanje.

Sklepanje o potrditvi računskega zaključka in o razdelitvi čistega dobička.

K tej točki omenja predsednik: Računski zaključek za leto 1913 smo dali natisniti že pred občnim zborom radi tega, ker sta ga pregledala in odobrila že dunajska revizorja in ker nam je potreben komentar k računskemu zaključku že podal g. tajnik, bi jaz le predlagal sklep skupne seje načelstva in nadzorstva, da se računski zaključek za leto 1913 nespremenjen odobri, nadalje, da se čisti dobiček po 3.961 K pridene posebnemu rezervnemu zakladu in da se deleži ne obrestujejo. Ti znašajo koncem l. 1913 glasom predložene bilance 93.200 K in jih od l. 1909 ne obrestujemo

več. V bilanci najdete sicer postavko obresti deležev po K 1.389'16. Te obresti so pa stare. Neobrestovanje deležev zahteva od nas celo poljedelsko ministrstvo in je skoraj od tega odvisna podelitev subvencije. Končno je pa članicam menda vseeno, če dobijo deležne obresti ali ne, ker se jim na drugi strani razmerno računi manjši režijski prispevek. Razvije se debata, v katero poseže prvi g. Bernot, zastopnik Hranilnice in posojilnice »Učiteljskega konvikta« v Ljubljani in priporoča, da bi se prihodnja leta naj odpisali primerni zneski dvomljivih terjatev, na kar mu g. dr. Božič pojasni, da se to prav izdatno prakticira že dalje časa.

G. dr. Gorišek prosi, da bi se naj deleži pri Zvezi spravili v nekako razmerje z močjo posameznih članic, ker morajo male posojilnice, kakor je n. pr. Kmetiska posojilnica pri Sv. Ani vplačati ravno tako delež po 1.000 K, kakor recimo velika in bogata Posojilnica v Mariboru in je krivično, da mora tako slaba posojilnica utrpeti vsled neobrestovanja deležev ravno tako visok znesek, kakor najmočnejše posojilnice.

G. dr. Božič mu pojasnuje, da morajo zato velike posojilnice plačevati zelo visoke režijske prispevke. Ako pa moramo glasom tozadevnih obstoječih določb zaračunati po bilanci nekaterim manjšim posojilnicam višje prispevke, je istim dano na prosto, da vložijo na Zvezino načelstvo prošnjo za znižanje. Seveda načelstvo ne bo moglo vedno popolnoma ugoditi takim prošnjam, ker bi se sicer prispevki preveč znižali.

Ker se nihče več ne oglasi k besedi, da predsednik stavljenе predloge na glasovanje in se torej sklene:

1. da se odobri predloženi računski zaključek za leto 1913, ki izkazuje tole bilanco:

Aktiva:		K	v	K	v
1	Aktivni tekoči računi — krediti			1,321.785	57
2	C. kr. poštna hranilnica .			8.812	29
3	Naložen denar			117.374	—
4	Vrednostni papirji			862	50
5	Inventar po odpisu 5% .			4.711	05
6	Nepremičnine po odpisu 2% .			35.391	72
7	Predplačane reeskomptne obresti .			937	—
8	Vrednost zal. tiskov. po odp. 10 %			8.212	31
9	Debitorji blagovnega oddelka .			10.343	34
10	Terjatve na inseratih „Zadruga“			500	—
11	Nevzdignjena državna subvencija .			10.000	—
12	Gotovina 31. decembra 1913 .			13.870	62
				1,532.800	40

Pasiva:		K	v	K	v
1	Deleži			93.200	—
2	Obresti deležev			1.389	16
3	Vloge v tekočem računu	1,185.275	48		
4	Vloge na hranilne knjižice	87.262	18	1,273.537	66
5	Reeskompt			80.000	—
6	Dolg na nepremičninah .			9.789	93
7	Kreditorji blagovnega oddelka .			3.871	50
8	Rezervni zaklad:				
	a) splošni	11.616	34		
	b) posebni	56.434	81	68.051	15
9	Čisti dobiček			3.961	—
				1,532.800	40

2. da se čisti dobiček po K 3.961 — pridene posebnemu rezervnemu zakladu in torej narasejo Zvezine rezerve na 72.012'15 K.

3. da se deleži za leto 1913 ne obrestujejo.

Po storjenih sklepih predlaga g. dr. Gorišek, da se izreče Zvezinemu načelstvu za njegova požrtvovalna delovanja v prid celi organizaciji zahvala. Sprejeto z velikim odobravanjem.

Končno se oglasi k besedi še tajnik Stibler in izvaja sledeče:

Zame je popolnoma jasno, da je zveza v dobi krize prišla iz položaja nevarnosti v položaj varnosti, kar je edino-le zasluga Zvezinega načelstva. Največja zasluga pa gre njenemu prvemu podpredsedniku g. dr. Kukovcu, ki se je največ trudil, da je spravil zadevi Posojilnice v Šoštanju in Glavne posojilnice v red in obvaroval Zvezo pred vsako škodo. Vi vsi veste, koliko se ga je zaradi njegovega delovanja v teh zadevah napadalo in blatilo njegovo čast po raznih časopisih. Naša dolžnost je, da danes vse te napade tukaj odločno zavrremo in mu damo zadoščenje s tem, da mu izrečemo za njegovo nesebično, nadvse požrtvovalno delovanje najlepšo zahvalo.

Vsi navzoči ta predlog burno odobravajo in s ploskanjem in živijo-klici pritrjujejo izvajanjem govornika.

Določitev letnih prispevkov za l. 1913.

Pri tej točki predlaga g. predsednik, da bi naj ostali režijski prispevki enako visoki, kakor lansko leto, ker so stroški glasom proračuna za leto 1914 približno enaki lanskim. Nekaj smo stroške sicer skrčili, toda če bomo na prispevkih kaj pridobili, bomo lahko za tekoče leto tem več odpisali. Predlog se soglasno sprejme.

Sprememba pravil.

Ker je na dnevnem redu tudi sprememba pravil in da se morejo volitve načelstva in nadzorstva vršiti že po novih pravilih, predlaga g. dr. Božič, da se sklepa najprej o spremembi pravil in se še le potem preide k volitvam. Sprejeto.

Načrt novih pravil, pravi potem nadalje, smo poslali vsem članicam v pregled, vsled česar menda ne bo potrebno, da bi se obravnavala ista od točke do točke. Opozoril bi pa le na sledeče točke: Prva bistvena sprememba je v § 4, točka 11, ki govori o razdolževanju zemljišč. Potem bi opozoril posebno na § 5 in 7 glede nalaganja v Zvezini blagajni in glede zadružnega nakupa

in prodaje ter priporočal v posebno uvaževanje. Zadnji odstavek v § 10 smo vrinili radi tega, ker veliki zavodi, kakor n. pr. Posojilnica v Celju, Trstu, Mariboru itd. ne morejo nalagati vseh svojih blagajniških preostankov pri nas že radi tega, ker Zveza sedaj še ne more razpolagati dnevno z 20 — 50.000 K, kakor jih potrebujejo ti zavodi za vsakdanji promet. Zveza lahko razpolaga danes z 10 — 15.000 K dnevno, kar je itak že veliko. Pri združnih deležih je novo to, da morajo kreditne zadruge imeti deležev za najmanj 1.000 K, pridobitne pa za 200 K, vendar pa tudi v tem slučaju načelstvo lahko izjeme dovoli. Kar se tiče zgube in dobička, opozarjam na § 13, II odstavek. Ta pasus je bil tudi že v dosednjih pravilih in je torej tukaj le besedilo točnejše. Pri upravi in vodstvu zadruge je nova točka 2 »ožje načelstvo« (upravni svet.) Pripominjam tukaj, da je načelstvo precej okoren aparat, ker se razteza naša Zveza po celem Slovenskem in bi vsaka dežela rada imela po več zastopnikov, kar je tudi edino pravilno. Jasno je torej, da je nemogoče, vse te zastopnike po večkrat na mesec, tu in tam celo po parkrat na teden sklicati na posvetovanje o nujnih važnih zadevah. Uredili smo to sedaj tako, kakor imajo že upeljano pri čeških in nemških zvezah in pri Splošni zvezi na Dunaju, namreč da obstoji razen celega načelstva še ožje načelstvo, ki ima pravico dovoljevati kredite, sprejemati in izključevati članice, kakor sploh reševati tekoče zadeve Zveze proti naknadni odobritvi celokupnega načelstva. Na ta način je mogoče celo poslovanje Zveze voditi natančno in so s tem načinom poslovanja kake nerednosti, kakor so se dogajale svojčas, skoraj popolnoma izključene. Ožje načelstvo je delovalo sicer že letos, vendar smo pa morali to določiti tudi v pravilih.

§ 25, odstavek 5: »Ako nadzorstvo vidi, da kak član načelstva svoje dolžnosti zanemarja in škoduje koristim Zveze, sme takega člana od daljnega poslovanja odstaviti in v varovanje upravičenih pritožb proti članu načelstva mora sklicati načelnik nadzorstva izredni občni zbor, kateremu tudi predseduje. Izredni občni more v takem slučaju na predlog nadzorstva celo načelstvo odstaviti in novo načelstvo izvoliti« je sicer nov, odgovarja pa popolnoma zakonu. Konečno pa nadzorstvo ni vsegamogočno, ker mora tozadnevne ukrepe odobriti tudi občni zbor, da zadobijo popolno veljavo in se torej ni treba bati kake pristranosti nadzorstva.

Določbe glede občnega zbora so približno iste, kakor v dosedanjih pravilih.

Konečno bodi še omejeno, da je nov tudi § 47 glede razdružitve zadruga. Zadnji odstavek tega paragrafa določa, da pripade, ako bi se tekom 10 let od razpusta nova združna zveza ne ustanovila, premoženje razpuščene Zveze z obrestmi in drugimi prirastki vred onim zadrugam in korporacijam, ki so bile ob času razpusta v tej zadrugi včlanjene ter se med nje razdeli po številu deležev posamezne zadruga pri Zvezi. Ta določba je tudi pravična, kajti če zadruga jamčijo za obveznosti Zveze, imajo gotovo v prvi vrsti pravico do Zvezinega premoženja, ako se ista razpusti.

Toliko glede pravil. Otvarjam o tej točki debato in prosim cenjene zborovalce, da odkrito povedo sedaj, dokler je še čas, če jim ta ali ona določba ne ugaja, ali če želite v kateri točki dopolnila.

G. ravnatelj Smertnik predlaga, da se spremeni § 30, zadnji stavek v toliko, da občni zbor lahko sklene, da se zapisnik ne prečita, predno se preide na dnevni red. Sprejeto.

G. Bernot predlaga, da se vrine določba glede odškodnine načelstvu (glej § 15, odst. 4) tudi pri nadzorstvu, na kar g. tajnik pripomni, da je nadzorstvo itak tudi že dosedaj dobivalo dijete za seje, da se je pa tozadevna določba le pomotoma izpustila v pravilih. Predlog g. Bernota se sprejme.

G. Marinc, zastopnik Hranilnice in posojilnice v Št. Pavlu pri Preboldu želi, da bi naj občni zbor sklenil neko lestvico za višino po posameznih zadrugah vplačanih deležev, ker sedaj morajo n. pr. vse posojilnice plačati enako visoke deleže ne glede na njih moč.

Za ta nasvet se zavzame tajnik, ki pravi, da mu je gospod predgovornik govoril naravnost iz srca. Zveza mora gledati na to, da se razširi njeno lastno premoženje. Storile so svojo dolžnost že male posojilnice s tem, da so vplačale visoke deleže po 1000 K in je vrsta sedaj na velikih posojilnicah, da tudi one doprinesejo majhno žrtev in svoje deleže pri Zvezi primerno zvišajo. Tukaj se ne more o tem sklepati, prosi pa zastopnike večjih posojilnic, da si vzamejo to k srcu. G. Marincu pa zagotovi, da bo Zveza že ukrenila potrebno, da se bo ta njegova želja po možnosti upoštevala.

Tudi g. dr. Pipuš je za remediuro glede vplačila deležev, vendar je pa treba pomisliti, da morajo večji zavodi plačati zelo visoke prispevke in bil bi za to, da bi se naj malim zavodom deleži znižali, ker 1000 K je za take posojilnice preveč, tozadevnega predloga pa ne stavi, ker načelstvo itak napravi izjemo v posameznih slučajih.

Ker se k tej točki nikdo več ne oglasi k besedi, da gosp. predsednik spremembo pravil z navedenimi korekturami na glasovanje in se ta sprememba soglasno sprejme.

Volitev načelstva in nadzorstva.

Predsednik prebere nato kandidatno listo, katero je sestavilo načelstvo in nadzorstvo v skupni seji. Pripomni pa, da naj vsakdo odkritosrčno pove, ako ima glede kandidature kake posebne želje, ki se jih bo po možnosti rado upoštevalo.

Nadučitelj Brinar, zastopnik Hranilnice in posojilnice v Gotovljah, je mnenja, da bi menda ne bilo dobro, ako bi se vršile volitve po novih pravilih, ker se lahko zgodi, da bi sodišče registracijo teh pravil zavrnilo in bi bile potem tudi volitve neveljavne. Stibler mu pojasni, da bo treba le nekatere točke na novo registrirati, ki so se v novih pravilih spremenile, glede volitev je pa ostalo vse pri starem. Sploh pa je skoro izključeno, da bi sodnija registracije pravil ne izvršila, ker smo jih preuredili po vzornih pravilih drugih velikih zvez.

Predsednik imenuje nato skrutinatorjem gg. Robiča, Malenška in Bernota in ob enem prekine za četrt ure občni zbor. Po končanem skrutiniju otvori g. predsednik zopet zborovanje in naznani, da so bili jednoglasno izvoljeni sledeči gospodje:

v načelstvo:

dr. Anton Božič, odvetnik in veleposestnik, Celje, kot predsednik,
 dr. Vekoslav Kukovec, odvetnik in deželni poslanec, Celje, kot
 I. podpredsednik,
 Josip Ulčakar, ravnatelj Tržaške posojilnice i. t. d. Trst, kot
 II. podpredsednik,
 Anton Mirnik, c. kr. poštni nadoficijal in hišni posestnik, Celje,
 dr. Ernest Kalan, odvetnik v Celju,
 Josip Berk, knjigovodja Posojilnice v Celju,
 Franjo Roblek, veleposestnik itd. v Žalcu,
 Ludovik Plavšak, veleposestnik in poštar v Št. Jurju ob Taboru,
 dr. Milan Gorišek, odvetnik in posestnik v Št. Lenartu v Sl. g.
 Anton Gnus, nadučitelj v Dolu,
 Fran Puučuh, nadučitelj na Slapu,
 Franc Miklavič, deželni poslanec in posestnik v Kobaridu,
 dr. Konrad Janežič, odvetnik v Voloskem,
 Mihajlo Verbič, nadučitelj v Sodražici,
 dr. Radoslav Pipuš, odvetnik v Mariboru kot člani načelstva.
 Na vsakega je odpadlo 5431 glasov.

V nadzorstvo:

Josip Smertnik, ravnatelj Posojilnice v Celju, predsednik,
 Fran Pirkmajer, nadučitelj v Framu, podpredsednik,
 Feliks Robič, veleposestnik v Lembahu,
 Fran Toplak, c. kr. naddavkar v pokoju v Ptuj,
 Karl Schwentner, trgovec na Vranskem,
 Fran Pikl, posestnik itd. v Žalču,
 dr. Ljudevit Stiker, odvetnik v Brežicah,
 Matija Goričar, stavbeni podjetnik v Mozirju,
 Fran Kocbek, nadučitelj v Gornjemgradu,
 Mihael Turk, posestnik v Resnici pri Borovljah, člani nadzorstva
 Na vsakega je odpadlo 5223 glasov.

Razgovor o bodočih nalogah.

Pri tej točki prosi za besedo prvi g. Uratnik: zastopnik Kmečke hranilnice in posojilnice v Št. Petru v Sav. dolini in želi, naj bi Zveza dala inicijativo za opravljanje tajniških poslov pri več manjših sosednih posojilnicah po osebi, ki je v posojilniškem poslovanju dovolj izurjena, ker posebno pri naših rajfajzenovkah načelstva ne poznajo natančno knjigovodstva, zemljeknjižnih zadev, poročta itd. in potem ni čuda, ako se ta ali ona manjša posojilnica ne more razviti v zdrav za svoj delokrog popolnoma zadostujoč zavod.

To idejo toplo pozdravlja tudi predsednik in obljublja, da bo Zveza delala na to, da se uresniči. Potem izvaja Stibler sledeče:

1. Predno govorimo o bodočih nalogah, katerim naj posveti Zveza posebno pozornost, hočemo opozoriti na posebno važno točko, ki spada med bodoče naloge. V svojem šestletnem službovanju pri Zvezi sem opazil, da je kardinalna napaka cele naše organizacije v tem, da je čut med članstvom za potrebo Zveze še mnogo preslabo razvit. Kolikokrat se najdejo slučajji, ko je kaka članica v kakršnemkoli poslovnem oziru obletala ves svet, in še le, ko drugod ničesar ni mogla opraviti, se je obrnila na svojo Zvezo. To mora postati boljše. V naslednjem bi si dovolil podati nekaj nasvetov za bodočnost. Vodstva zadrug, ki so včlanjene v Zvezi, naj se za Zvezino organizacijo bolj brigajo, kakor so se zanimale odslej. Je cela vrsta članic, ki v tem oziru ne potrebujejo več pouka, to je res, ravno tako je pa še več takih, kjer čut za potrebe Zveze še popolnoma manjka.

2. Zadrúžna vzgoja se nahaja med nami pravzaprav še na dokaj nizki stopinji. To dokazuje najlepše nesodelovanje pri strokovnem glasilu Zveze. Ne vem, ali si ljudje ne upajo sodelovati iz skromnosti, ali je vzrok lenoba, ali pa je v resnici vzrok popolno neznanje v zadrúžnih vprašanjih. Dejstvo je, da pri tem, kakor smo dosedaj, ne smemo obstati. To naj le uvažuje tudi naše načelstvo in naj sklène, da se razpiše pet nagrad: prvo po 40 K, drugo po 35 K, tretjo po 30 K, četrto po 25 K in peto po 20 K, za razprave o sledečem predmetu: »Zadrúžno življenje v mojem domačem kraju.« Vsak izmed vas, ki je redno sodeloval pri domači zadrugi, si je nabral toliko izkušenj tekom let, da lahko napiše o nasvetovanem predmetu razpravo. Naj se nihče ne sramuje: Vsak se naj loti dela. Za vsakega posameznega bo to najlepša vzgoja, »Zadruga« pa na ta način dobi vendarle nekaj dobrih sotrudnikov iz vrst naših praktičnih zadrugarjev.

3. Nadaljna naloga, na katero bi še opozoril, bi bila skrb za Mihael Vošnjakovo ustanovo. Le-ta znaša koncem leta 1913 1000 K. Statut za Vošnjakovo ustanovo sicer še ni izdelan, namen pa je, podpirati iz te ustanove, ko bo dosegla dovolj visoko svoto, dijake, ki se posvetijo v prvi vrsti zadrúžnemu, v drugi vrsti pa sploh gospodarskemu študiju. Naše zadruge žrtvuiejo iz čistega dobička za vse mogoče namene, samo za tiste namene, ki utegnejo direktno služiti tudi za pospeševanje zadrúžništva, navadno nimajo smisla. Ravno to se opaža tudi pri Vošnjakovi ustanovi. Prosim vas, da se blagovolite koncem tekočega leta pri razdeljevanju čistega dobička bolj ozirati na to, kakor ste se ozirali lani.

4. Naši pazljivosti ne sme uiti važen gospodarski dogodek, ki se vrši na Spodnjem Štajerskem ravno ta leta. To je ustanavljanje velikih elektrarn na Dravi. V gospodarskem oziru bo za Spodnji Štajer pač le koristno, ako se bo na naših tleh proizvajalo toliko električne moči, da je bo dovolj za gospodarstvo vseh naših stanov. V narodnem oziru pa zgleda stvar nekoliko drugače, radi tega, ker so projektirana podjetja, ki se deloma že izdelujejo, v rokah nam narodno nasprotnega kapitala. Najboljši protiutež se bo tu po mojem mnenju ustvaril z organizacijo slovenskih konzumentov: ustanavljanje krajevnih zadrug za uporabo električne moči. Te zadruge imajo namen, da za vse svoje članstvo vodijo skupen račun napram centralni elektrarni. Ker elektrarni ni treba voditi računa s posameznikom, temveč za toliko in toliko članov skupaj za eno zadrugo, bi potem tudi električno moč lahko v tej zadrugi oddajali toliko ceneje, ker se prihrani na drugi strani na re-

žijskih stroških. Take zadruge za organizacijo konzumentov obstoje v Nemčiji že v velikem številu in se jih mesečno ustanovi glasom uradnih izkazov po 25 — 50. Te zadruge so za članstvo gospodarskega pomena, torej v toliko, da se dobi električna sila ceneje, na drugi strani pa bi pri nas bile velikega narodnega pomena. Nemška električna centrala bo v poslovanju s posameznikom gotovo zmiraj skušala razširiti narodno nasproten duh v tej ali drugi obliki, med tem ko bi z ustanovitvijo zadrug slovensko prebivalstvo direktno ne imelo nič opraviti z vodstvom električne centrale. Še večji naroden pomen pa bi ležal v tem, ker bi z organizacijo vseh slovenskih konzumentov za električno moč se lahko postavil proti kakršnikoli narodnonasprotni ekspanzivnosti narodnotujega podjetja protiutež v tej ali drugi obliki. Brez organizacije konzumentov pa to nikdar ne bo mogoče. Je to torej stvar, ki jo bomo morali pazno zasledovati. To zahtevajo naše narodne koristi.

5. Blagovni promet. Tudi v tem oziru je še mnogo premalo zanimanja. Dolžnost vsake zadruge je, izkoriščati vse priložnosti, ki se ji mudijo, da more koristiti svojim članom. Z zadružnim nakupom in prodajo lahko veliko stori za svoje člane, ki ji bodo zato, ko bodo uvideli vse prednosti zadružnega nakupa in prodaje zelo hvaležni in se je bodo tem tesneje oklepali. Ker pa posameznim zadrugam ni mogoče pečati se z blagovnim prometom, bo treba misliti na ustanovitev posebnih nakupnih in prodajnih zadrug.

6. Še ena naloga se tiče Zveze same in obstoji v izdajanju poučnih spisov. Je to zelo važno in potrebno, kar je še veliko zadružnih vprašanj, kakor n. pr. vprašanje o poroštvu, o zemljejknjižnih zadevah, o blagovnem prometu itd., o katerih je velika večina način zadrugarjev še ali popolnoma, ali pa veliko premalo poučena. Na tem polju bo treba še veliko in vstrajnega dela, predno bomo dosegli popolen uspeh.

7. Nadalje bi opozoril na zadružni sklad, ki ga je ustanovila Zadružna Zveza v Ljubljani na letošnjem občnem zboru. Tak sklad se porabi za kritje izgub. Vprašanje je, če je to izpeljivo tudi pri nas? Ne stavim predloga, prosim le, da zadrugarji o tem razmišljajo. Koristno bi pa bilo na vsak način tudi za našo Zvezo, ako bi tak sklad upeljala.

8. H koncu bi še opozoril na zadružni kongres, ki se to leto vrši v Pragi. Že z ozirom na dejstvo, ker se vrši ta kongres v

največjem in menda najlepšem slovanskem mestu, je potrebno, da se udeleži tega kongresa kar največje število naših zadrugarjev.

Razni nasveti.

Ker se potem nihče več ne oglasi k besedi, se zahvali g. predsednik za stvarna in zanimiva razpravljanja ter zaključi ob pol drugi uri popoldne občni zbor.

Dr. Anton Božič :

Jamstvo za posojila v vojnem času.

Kreditne zadruge smejo dajati posojila le proti zadostnemu jamstvu. Načelstvo je odgovorno za to, da so posojila zadostno zavarovana in da je izguba po izprevidu dobrega gospodarja izključena.

Jamstvo je ali stvarno ali osebno.

Stvarno jamstvo obstoji v premoženjih (blagu, zlatini, i. t. d.) in v nepremičninah (posestvo, zemljišča, hiše, vknjižene terjatve i. t. d.)

Osebno jamstvo obstoji v dolžnikovi osebi sami ali v poroštvu.

Nastane vprašanje, kako vpliva vojna na varnost posojil in kako se je načelstvu obnašati, da obvaruje sebe odgovornosti in kreditni zavod izgub.

Stvarno jamstvo ostane tudi za časa vojne po svoji vrednosti in sigurnosti skoraj nedotaknjeno. Kajti blago obdrži svojo vrednost tudi v vojnem času; tudi če bi se ga trenutno ne moglo spraviti v denar, spravilo se ga bo brezdvomno po končani vojni brez izgube celo z dobičkom v promet. Velja to pri posojilih na zlatino, na pridelke, na les i. t. d. Isto velja glede nepremičnin (posestev, hiš, i. t. d.) Nepremičnine obdrže svojo vrednost celo tam, kjer se bijejo bitke, porušijo hiše. Kajti dosedanji lastniki obdržijo svoja posestva, pridejo na nje nazaj, ako so jih zapustili in če ti ne, pa njih nasledniki, postavijo si zopet hiše, obdelujejo zopet polja. Škode se kmalu poravnajo. Cene zemljišč bodo po vojni morebiti še višje kakor so danes. Vknjižene terjatve kreditnih zadrug obdrže torej brez dvoma isto sigurnost, isto jamstvo,

kakor so ga imele pred vojno. Povdarjam pa, da je treba zastavljene stvari (blago in nepremičnine) zavarovati n. pr. proti požaru in gledati strogo na to, da se obdrži zavarovanje v veljavi. Tudi je gledati na to, da se blago ne pokvari, posestva obdelujejo in hiše v dobrem stanu obdrže, kar tudi v vojnem času, posebno pri nas, ki od vojne nismo neposredno prizadeti, ne bo težavno.

Osebnostno jamstvo v dolžnikovi osebi sami in v porokih obdrže brez dvoma popolno vrednost, ako prizadete osebe niso vojaški dolžnosti podvržene, ampak ostanejo doma in obdrže gospodarstvo. Pri teh se itak ni nič izpremenilo. Drugače je pri onih dolžnikih in porokih, ki so bili vpoklicani v vojsko. Za navadno se mora reči, da se tudi pri teh kreditni položaj ne omaja. Kajti vsaka oseba predstavlja kreditno vrednost le v slučaju, ako kaj premore, ako poseduje premično in nepremično blago ali kake dohodke, ki usposobijo kako osebo za primeren kredit. Za navadno ostane ta kreditna podlaga osebnih dolgov tudi pri vpoklicanih nepremenjena. Osebnih dolžnikov in porok ostanejo kakor slej kredita vredni in kredita zmožni. Vrnejo se iz vojne, pa nadaljujejo svojo službo, svoje gospodarstvo. Morebitne zaostanke v svojih plačilnih obveznostih bodo brez dvoma v kratkem času po vrnitvi iz vojne poravnali. Kaj pa pri onih ki v bitki padejo? Omenil sem, da pri osebnih dolžnikih tvori podlago za posojilo sicer oseba sama, neposredno pa vendar premoženje, katerega dolžnik ali porok poseduje. To premoženje ostane tudi pri padlih neizpremenjeno, preide sicer potem zapuščinske razprave in prisojila na dediče, s premoženjem pa preidejo na dediče tudi dolгови. Kreditnim zavodom bo treba torej edinole na to paziti, kedaj in kako preide premoženje na dediče: kazalo bo v takih slučajih posojilne terjatve k zapuščinam prijaviti in se glede plačila ali prevzetja z dediči dogovoriti. Ponavlja se isto, kakor v mirnih časih, vendar je treba večje paznosti in skrbnosti. Ako pa načelstvo kreditnega zavoda opazi, da oni, katerim je gospodarstvo v vojno vpoklicanih oseb izročeno, gospodarstvo slabo opravljajo in zanemarjajo, tako da se je bati kake izgube, naj se obrne na pomožni odbor dotične občine ali okraja ali pa na pristojno okrajno sodišče po pomoč. V slučaju, da ima zavod v rokah dolžno pismo z dovoljenjem vknjižbe na zemljišča dolžnika in porokov, naj poskrbi načelstvo za vknjižbo; posluži pa se naj te pravice le v nujnih slučajih in brez nepotrebnih stroškov, ker je treba one, ki se bore v vojni za blagor drugih in domovine, posebej čuvati pred škodo.

Največje previdnosti je treba v onih slučajih, kjer je dal kreditni zavod posojilo zgolj na osebo brez ozira na kreditno vrednost vsled imetja dotične osebe, torej na golo osebo. V takih izjemnih slučajih, — pravim, da so izjeme, ker se je od strani Zadrुžne Zveze in njenih revizorjev vedno opozarjalo zadruge na to, da se takih posojil ne sme dajati, — naj gleda načelstvo, da si zavaruje terjatev naknadno po porokih ali po prevzetju po drugem novem dolžniku. Kakega beganja tudi v teh slučajih ne bo treba, ker bodo po mojem prepričanju ti slučaji zelo redki. Ker izvirajo iz nepravilnega poslovanja načelstva, je načelstvo za eventuelne izgube odgovorno. Z ozirom na vojni čas in izredne dogodke bo se pa v posameznih upoštevanja vrednih slučajih dalo morebitne izgube pokriti iz rezervnih zakladov, s katerimi so skoraj vsi naši kreditni zavodi dobro založeni, ker smo v zadnjih letih polagali ravno na rezervne zaklade pri kreditnih zadrugah veliko važnost.

Ponovim: pri kreditnih zadrugah se vsled vojne varnost kreditov v splošnem ni izpremenila, marveč je v pretežni množini slučajev ostala neizpremenjena. Kjer se je pa izpremenila vsled malomarnosti dolžnikov, porokov ali njihovih namestnikov in gospodarjev, mora načelstvo poskrbeti za odpomoč, katero v smislu predstojećih izvajanj ne bo težko dobiti. Povdarjam, da kak strah ni na mestu ne pri načelstvih kreditnih zadrug ne pri vlagateljih, katerih denar je razposojen, nasprotno imamo ravno pri naših posojilnicah in rajfajzenovkah mirno zavest, da je vsaka izguba malodane izključena ter je denar vlagateljev brez vsake nevarnosti, popolnoma varno in sigurno naložen v posojilih na zemljišča, na stvarno in osebno jamstvo. Načelstva naj bodo čuječa in previdna ter naj vse ukrenejo, kar bo nanesla potreba, da se ohrani naše kreditno gospodarstvo v prid vlagateljem, dolžnikom in skupnosti neomajano in trdno.

MILOŠ STIBLER:

Trideset let združnega dela.

(Nadaljevanje.)

O napredku Zveze poroča pisatelj v »Zaključku« to-le: »Izkazali smo v lanskem Letopisu 91 članov, in sicer na Koroškem 20 posojilnic, na Kranjskem 25 posojilnic, na Primorskem 11 posojilnic, na Štajerskem 35 posojilnic, skupaj torej 91 denarnih zavodov. V letošnjem Letopisu smo izpustili edino izmed kranjskih članic hranilnico in posojilnico v Košani, ker je ista prostovoljno likvidirala in posojilnico v Kranjskigori vsled prijave izstopa, kar smo omenili že v lanskem letniku na strani 38., tako da bo ostalo še 89 članov. Nismo pa držali med letom rok križem, nego smo si po svojih močeh prizadevali privabiti pod svoje okrilje vse starejše denarne zavode, kar se nam je deloma posrečilo že sedaj. Vrhutega pa smo sami osnovali eisenovem sistemu, in je vsled tega število naših članic tudi izdatno eisenovem sistemu, in je vsled tega število naših članic tudi izdatno poskočilo.

V teku leta 1899, so nam pristopili naslednji zavodi. Na Kranjskem: Centralna posojilnica slovenska v Krškem, Hranilnica in posojilnica v Kandiji pri Novem mestu, stara in bogata posojilnica na Vrhniki in ravno tako izvrstna posojilnica v Ribnici. Vrhutega se nam je pridružilo na Štajerskem posojilno in hranilno društvo pri Sv. Emi, koje se je osnovalo svoj čas sicer brez naše pomoči, a je uvidelo veliko važnost biti član Zveze, in ravno tako posojilnica v Šmiklavžu pri Ormožu, katero je osnoval svojčas štajerski deželni odbor. Vrhutega pa smo, kakor omenjeno, v letu 1899. in deloma že v letu 1900., razen že v lanskem letniku navedenih, osnovali še sami nekatere potrebne posojilnice, med temi hranilnico in posojilnico pri Sv. Kuni gundi na Pohorju, posojilnico za slovenjegraški okraj v Št. Ilju pod Turjakom in slovensko posojilnico pri Sv. Trojici v Slovenskih goricah. Vsled tega štejemo sedaj članov, in sicer na Koroškem vse slovenske posojilnice, tj. 20, na Kranjskem 27, na Primorskem 11, na Štajerskem 40, skupaj toraj 98 članov, katero število bode naraslo pa sigurno med časom, ko se dotiska in razpošlje ta Letopis, nad 100.

Priprave za ustanovitev novih posojilnic se delajo namreč že v Komnu na Primorskem in na Cvenu pri Ljutomeru na Štajerskem in še po nekaterih drugih krajih na Štajerskem.

Ker smo z navajanjem ustanovljenih novih posojilnic orisali deloma tudi delovanje Zveze v preteklem letu, nam je dostaviti v na-

slednjem le še nekatere važnejše stvari. Samo ob sebi razumevno in popolnoma naravno je, da nam naraščajo uradni posli od leta do leta in je mogoče šele sedaj presoditi, kako važen je bil sklep odhoda Zveze, da se nastavijo stalni uradniki, zlasti pa tajnik in revizor. V teku leta nam je dohajalo nebroj dopisov in vsakovrstnih vprašanj, na katera je odgovarjal ali tajnik naravnost, v pravnih zadevah pa društveni pravni konzulent. Treba je bilo izdelovati posojilnicam napovedi za pridobitno, izpolnjevati obrazce za plačevanje rentnega davka in pristojbin po lestvici I., sestavljati raznovrstne prošnje in rekurze o davčnih in drugih stvareh ter preskrbljevati zlasti prošnje za registriranje novih ter za spremembo pravil starih posojilnic. Največ dela in stroškov pa je povzročilo Zvezi revidiranje in nadzorovanje zlasti mlajših posojilnic in onih denarnih zavodov, pri katerih ni dovolj spretnih in izobraženih oseb v vodstvu, katere bi lahko same brez pouka pravilno poslovale.

Ob koncu starega, pravzaprav ob začetku novega leta pa je bila zopet poglavitna skrb Zveze skrbeti za to, da se napravijo letni računski zaključki pravilno in o pravem času; in vsakdo, kdor opazuje s paznim očesom razvoj slovenskega posojilništva v preteklih letih in pa napredek in delo Zveze, mora, ako sodi objektivno, priznati, da je uspeh velik in da smo z doseženim v obče lahko popolnoma zadovoljni. Čim dalje bolj nas veseli dejstvo, da hodijo v naši Zvezi stoječe posojilnice pravilno pot, da v splošnem prav dobro uradujejo in da povsem vstrežajo onemu vzvišenemu namenu, zbog katerega so bile ustanovljene. Zaraditega nas pa tudi tembolj veseli, da se nam pridružuje vedno več uglednih članov, kar nam je dokaz za to, da so naše posojilnice prepričane, da stojimo v vsem našem delovanju daleč od vseh strankarsko-političnih tendenc in da imamo pred očmi le gospodarske nagibe v prid našega naroda.

Predno zvršimo, nam je še omeniti, da si je preskrbela Zveza v preteklem letu za svoje namene lastno hišo v eni najlepših ulic celjskega mesta ter da je pokrila stroške za nakup hiše deloma z izposojilom ljubljanske mestne hranilnice, deloma pa z družbenimi vlogami, s katerimi so prispevale v ta namen njene članice. Nakup navedene hiše je za Zvezo velepomemben, ker ni izključeno, da bode prevzela Zveza prej ali slej v lastno oskrb tiskarno, za katero ima ona koncesijo od ministerstva. Sedaj je nastanjena v tej hiši novo-ustanovljena trgovina z železom »Merkur«, katere ustanovitev je bila nujna potreba vseh spodnještajerskih Slovencev in katere pričetek je velikanski napredek štajerskih Slovencev v narodno gospodarskem oziru.

»V narodno-gospodarskem oziru dobro podprt in zdravo organizovan narod je tudi v političnem oziru važen faktor, kojega se ne sme in ne more podcenjevati in, kadar bomo Slovenci v materialnem oziru popolnoma neodvisni in se bomo na gospodarskem polju postavili na lastne noge, potem bomo imeli tudi v političnem oziru moč in veljavo. In ako to dosežemo, smo izvršili tudi svoj najvišji etični namen; dosegli pa ga bomo, ako bomo delovali: složno, sporazumno, brez vseh predsodkov in cepljenja. Ako se držimo reka, vsi za enega, eden za vse, ki se da tukaj prav lepo uporabiti, potem se smelo nadejamo še lepših uspehov, kakor smo jih dosegli dosedaj. Za naš trud in delo nam bodo hvaležni naši potomci.«

Nadalje so zopet objavljene okrožnice, ki so bile med letom razposlane med članice v davčnih in knjigovodstvenih zadevah. Pisatelj pravi o okrožnicah sledeče: »Vsled spredaj navedenega dejstva, da nimamo lastnega glasila, hočemo vsekako obrniti v bodoče večjo pozornost tudi na to, da pridobimo za svoje namene lastno glasilo, katero bi izhajalo perijodično ali po potrebi, kakor smo že svoj čas imeli list »Zadruga«, ki pa je ponehal izhajati, ali pa da se to oskrbi na kak drug način, o čemer bode imel priliko sklepati občni zbor, kateri bode odločil tudi o tem, naj li ostane Zveza i naprej društvo, ali naj se ista preosnuje v denarno centralo, kakršno želi precejšno število naših članic. Do uresničenja teh naših namer pa bomo priobčevali za naše posojilnice važnejše stvari kakor dosedaj po okrožnicah, odnosno se bomo posluževali naših časopisov.«

Priložena je tudi okrožnica v zadevi ustanovitve ljubljanske kreditne banke. Okrožnica se glasi sledeče:

Slavna posojilnica!

Ljubljanski rodoljubje ustanove »Ljubljansko kreditno banko« na široki podlagi, ki naj bi pospeševala trgovino in obrt in izvrševala in koncentrirala vse finančne operacije. Ustanovi se kot delniška družba s kapitalom 500.000 K, razdeljenim v 1250 delnic po 400 K.

C. kr. ministerstvo notranjih zadev je v ta namen že zagotovilo koncesijo in svetovnoznana »Živnostenska banka« zagotovila je podjetju vsestransko podporo.

Ustanovitelji pa pričakujejo največ podpore od domačih zavodov in rodoljubov in ustreza je njih želji, vabimo tudi Vaš cenj. denarni zavod, da pristopi novi banki, da prevzame kolikor možno delnic in vzame v to svrho potrebni denar eventualno iz svojega rezervnega zaklada, kar je tem lažje dopustno, ker ni dvomiti, da bode

ta zavod prav dobro uspeval in da postanejo njegove delnice v kratkem eden najpriljubljenejših papirjev za varno nalaganje kapitalij.

Ako bi denarno stanje ne dopuščalo takoj vplačati delnice, pripravljena je iste začasno založiti »Živnostenska banka« proti temu, da za predplačilo Vaš zavod obteži; pripomniti pa je, da na občnem zboru »Ljubljanske kreditne banke« šele 10 delnic daje pravico do glasu in da je zato želeli, da vzame vsaka posojilnica to število delnic.

Ker obeta nova banka, da postane prava centrala za vse finančne operacije po slovenski zemlji in da bode v isti blagodejno in prekoristno pospeševala našo trgovino in obrt, priporočamo prav toplo, da se blagohotno odzovete temu vabilu, in prilagamo v to svrhu potrebno zglasnico, katero izvolite izpolniti, jo v zmislu Vaših pravil podpisati in mu jo vposlati vsaj v teku enega tedna.«

Nadalje je objavljen »seznam letnih vlog, katere mora vsaka posojilnica vsako leto redno predložiti c. kr. okrajnemu glavarstvu«, potem nauk o finančnih revizijah, raznih davčnih zadevah, o poroštvu. Sledi izkaz izvršenih revizij, pri kateri priliki se li koncu navaja sledeče poročilo:

»Iz navedenega je torej razvidno, da se je i v tej potekli dobi Zveza na vso moč trudila, zadostiti § 2. svojih pravil, po katerem mora s poukom in dejanski podpirati svoje posojilnice ter jih dovajati do uspešnega razvoja. Pravtako se je pa Zveza v tem času trudila, vstrezati nadaljni svoji zadači, da osnuje posojilnice v takih krajih, kjer so iz narodno-gospodarskih ozirov potrebne. Poročilo kaže, da je bil tajnik in revizor na vsakem ustanovnem zborovanju, kamor se ga je poklicalo, kjer je s svojo strokovnjaško in spretno besedo zborovalce poučeval, razlagal postavne določbe in pravila, in je povsod, kjer je bil osebno navzoč, ustanovil tudi takoj posojilnico, preskrbel vse potrebno za registrovanje, poučil načelstvo o uradovanju s tem, da se je na novo potrudil tudi k prvemu uradnemu dnevu ter dal posojilnici s tem trden temelj k zdravemu in uspešnemu nadaljnjemu razvoju. Za vsa taka potovanja pa Zveza ni računala snovatelju posojilnic, oziroma osnovanim novim posojilnicam niti vinarja, dasi bi bili snovatelji zadevne stroške radi poravnali. Zveza tega le radi tega ni storila, da se ustanovni stroški kolikor mogoče znižajo ter da zaopčne nova posojilnica tem lažje uradovati.

Vsi stroški za snovanje novih posojilnic so znašali prilično 300 K, katere je pokrila Zveza iz doneskov svojih starih članic. Iz tega je razvidno, kako potrebno je, da plačujejo posojilnice svoje doneske točno in redno; in dasi je donesek zlasti za nekatere starejše in večje posojilnice zares precej visok, so iste z ozirom na navedeno nekako

moralično zavezane, podpirati Zvezo v njenem hvalevrednem, nesebičnem in z raznimi težkočami in velikimi stroški zvezanem delovanju.

K temu poročilu je še dostaviti, da se je pri lanskoletnem zborovanju v Celovcu izvoljeni koroški pododbor, kakor nam isti poroča, baval o organizaciji koroških posojilnic in da se bode to delo še nadaljevalo v namen, da se dosežejo vidni vspehi narodno-gospodarskega napredovanja.

Končno se pa iz predležečega poročila o nadzorovanju tudi razvidi, da smo i mi prijatelji nekaterih zadrug tam, kjer jih je rodila sporazumno z vsemi stanovi narodno-gospodarska potreba, kajti vzdržali smo eno tako društvo in ga obvarovali žalostnega pogina s tem, da smo je rešili s pomočjo neke večje naše posojilnice stiskajočih ga tožb židovskih in nemškutarskih zalagateljev z znatno denarno zaslombo. Zopet drugemu enakemu društvu, katero je tudi povsem na svojem mestu, napravil je naš gospod tajnik na licu mesta radovoljno pravilno bilanco ter poučil vodstvo o pravilnem in praktičnem knjigovodstvu.

Navedena dejstva dokazujejo torej, da smo se radi odzvali prošnji, katero je pri občnem zboru dne 16. novembra 1899 izrekel č. g. prefekt A. Korošec iz Maribora, podpirati potrebna gospodarska društva, in radi ponavljamo ponovno zopet na tem mestu, da smo takim gospodarskim zadrugam v vsakem oziru vedno radi na pomoč pripravljeni. Za takšno pomoč smo pripravljeni tem rajši, ker so po veliki večini gosopdarske zadruge na ta ali oni način zvezane z domačimi posojilnicami, ker po nekod prvo brez druge niti obstati ne bi mogli in ker želimo, da bi te zadruge paralelno delovale z našimi posojilnicami. Vsaj je namen ene kakor druge vedno isti, ali bi moral biti, namreč: pomagati našemu bednemu, pa poštenemu slovenskemu ljudstvu do boljšega blagostanja. Če si podamo v tak namen vsi na združnem polju delujoči faktorji roke in si zaupljivo pogledamo drug drugemu v oči, potem bode taka vez gotovo premagala tudi vsako oviro, katera bi bila morda sedaj še na poti zdravemu in enotnemu združnemu delovanju.«

Na koncu Letopisa je objavljen Zvezin račun in odbor ter formular za računski zaključek posojilnic.

XI. Letopis slovenskih posojilnic za leto 1900.

V predgovoru pravi pisatelj (Fr. Jošt) med drugim sledeče: »Enako lanskemu letniku smo uvrstili v pričujoči spis statistične podatke tudi le od onih posojilnic, ki so član naše Zveze, in se tudi to-

krat nismo spuščali glede posameznih tabel v podrobne razprave. Da bi pa zamogli predložiti javnosti vsaj število vseh na širnem Slovenskem in v hrvaškem delu Istre poslujočih denarnih zavodov, smo preskrbeli letos od vseh c. kr. trgovinskih sodišč, v katerih področje spada delokrog imenovanih posojilnic, vse one podatke, katere prinašamo neposredno za imenikom naših članic, in upamo, da smo s tem marsikomu ustregli. Priobčiti smo nameravali celo zopet vse številke in statistične podatke tudi od vseh teh posojilnic, ali ker je bilo absolutno nemogoče dobiti v roke vse potrebne računske zaključke in razne druge podatke, smo se odločili navesti vsaj vendar imena. Samo ob sebi se razume, da bi bil Letopis le takrat popoln, ako bi obsegal številke vsega slovenskega in istrsko-hrvaškega posojilstva. Ako to dosedaj ni bilo mogoče, ni naša krivda in vsakdo, kdor nepristransko sodi, nam bode moral pripoznati, da smo se poleg tega, da nam je bilo premagati ogromnega drugega dela, pošteno trudili, ustvariti to, kar s tem javnosti podajemo.

Vsled tega in zaradi raznih nepričakovanih neprilik nam pa tudi ni bilo mogoče skončati Letopisa do tistega časa, kakor je n. pr. izšel lanskega leta. Vzlic temu pa prihaja isti na dan še vendar poprej, kakor je bilo to mogoče pri prvih letnikih, ko naša Zveza še ni razpolagala z lastnim uradništvom.

Nam pa seveda ni znano, ako vse v tem Letopisu imenoma navedene denarne zadruge tudi svoje poslovanje že izvršujejo, odnosno če so iste izvrševati že začele; pravtako je pa tudi lahko mogoče, da je ta ali ona izmed navedenih posojilnic morala iz kakoršnihkoli vzrokov poslovanje morebiti ustaviti. Enako pa je mogoče, da se razen v tem spisu navedenih zadrug morda pečajo z denarnim poslovanjem še kake druge registrovane zadruge, česar pa iz njihovih tvrk nismo mogli razvideti. Tu sem smo sprejeli izključno le one zadruge, pri katerih je iz združnega registra pri trgovinskem sodišču izrečno razvidna beseda »posojilnica« ali »hranilnica«, ali oboje, ali pa sploh kaj podobnega odnosno sorodnega.

Iz vsega tega se razvidi, da deluje po širni naši domovini na narodno-gospodarskem polju veliko število denarnih zadrug, osnovanih po združnem zakonu, kar nas zamore in nas sme opravičeno navdajati s ponosom in navdušenjem. Nič manj pa ne nalaga to dejstvo prizadetim krogom ogromno skrbi in odgovornosti in ni popolnoma neopravičen strah, katerega povzroča pri pogledu na tako veliko število posojilnic vprašanje kakega rodoljuba: »Ali nimamo posojilnic že davno dosti, ali ne morda celo že preveč?«

Dejstvo, da so dosedaj vse koroške slovenske posojilnice, kolikor jih je osnovanih po slovenskih rodoljubih, katere vodijo še sedaj slovenski narodnjaki in katere, če morebiti tudi ne dosledno, vsaj vendar pretežno slovensko uradujejo, član naše Zveze, nas tembolj veseli, ko vidimo, da se snujejo po drugih krajih in v najnovejšem času celo tudi pri nas doma na štajerskih tleh posojilnice, ki pa ne prijavijo pristopa v našo Zvezo, nego drugam; in to je značilno, zna pa postati tudi usodepolno, kar sicer Bog obvaruj. Mi pa se dosledno nečemo spuščati glede teh žalostnih pojavov na narodno-gospodarskem polju v nobeno polemiko, nego se bomo, kakor dosedaj i v bodoče trdno držali našega v § 2. naših pravil nam začrtanega namena, pripomagati posojilnicam k uspešnemu razvoju glede njihovega delovanja in ustanavljati nove posojilnice tam, kjer so iz narodno-gospodarskih ozirov še potrebne in ako so dani vsi pojavi za obstanek. Pri tem pa bomo hodili vedno ona pota, na katera nas je napeljal pri naši ustanovitvi naš zaslužni predsednik gospod Mihael Vošnjak, ki so se dosedaj vedno obistinila kot prava.»

Sledi »imenik slovenskih posojilnic, katere so član Zveze slovenskih posojilnic v Celju, njih sedež, tvrdka, upravno leto, sodnijski okraj, pošta, načelstvo oziroma ravnateljstvo, nadzorstvo oziroma računski pregledovalci, uradniki itd.« in »imenik vseh na širnem Slovenskem in v hrvaškem delu Istre poslujočih slovenskih in istrsko-hrvaških denarnih zadrug, katere pa še niso član Zveze slovenskih posojilnic v Celju, njih sedež, tvrdka, sodnijski okraj, zaveza in upravno leto.«

V statistiki je pridjan nov oddelek in sicer »denarno gibanje leta 1900 posojilnic, katere so član Zveze slovenskih posojilnic v Celju.« Ostali statistični podatki so urejeni, kakor prejšnja leta. Skupni pregled kaže sledeča stanja:

Število posojilnic z neomejeno zavezo 89, z omejeno 13. Število deležev 81.543. Stanje deležev koncem leta 1900 z obrestmi vred 1.946.029 K 48 v. Rezervni zaklad 1.863.829 K 94 v. Skupno lastno imetje 3.809.859 K 42 v. Stanje hranilnih vlog koncem leta 1900 s kapitalizovanimi obrestmi vred 36.521.429 K 72 v. Obrestna mera 4.43. Stanje izposojil koncem leta 1900 1.405.838 K 06 v. Skupno tuje imetje 37.927.277 K 78 v. Na 1 K lastnega imetja pride tujega 9.95 K. Dobiček 268.055 K 12 v, predplačane obresti 187.619 K 30 v. Razna druga 91.381 K 50 v. Skupna pasiva 42.284.193 K 12 v. Stanje posojil koncem leta 1900 32.882.988 K 59 v. Število dolžnikov 54.637. Povprečno posojilo 601 K 84 v. Najvišja obrestna mera 5.77, najnižja obrestna mera 5.46. Zaostale obresti 650.489 K 30 v. Naloženi denarji z obrestmi

vred 5,408.091 K 55 v. Nepremičnine 2,035.298 K 55 v. Inventar 57.726 K 36 v. Vrednost papirjev 232.236 K 07 v. Ostala aktiva 176 tisoč 466 K 50 v. Gotovina 840.896 K 20 v. Skupna aktiva 42,284.193 kron 12 vin.

Zadružnikov je bilo koncem leta 1900.: 59.248. Od dobička leta 1900. se je porabilo za: rezervno zaklado 143.934 K 70 v., dobrodelne namene 35.927 K 97 v., dividendo 31.176 K 08 v in nagrade 30.115 K 69 v. Davki in neposredne pristojbine 41.318 K 36 v. Upravni stroški 174.220 K 13 v.

V »Zaključku« so zanimiva sledeča mesta: »Potrebno pač ni še posebej naglašati, da nam je povzročalo zbiranje materiala za pričujoče delce ogromno truda, pa tudi stroškov in to deloma zaradi tega, ker še vedno nočejo izdelovati nekatere posojilnice svojih računskih zaključkov po onih vzorcih, katere smo mi vpeljali in jih mi priporočamo, deloma pa tudi zaradi zanikrnosti posameznih posojilnic, ki ne skrbijo za to, da bi zagledal računski zaključek beli dan v istem času, kakor je predpisano v pravilih, odnosno v zadružnem zakonu. Ko smo začeli sestavljati posamezne tabele tega Letopisa v sredi meseca aprila, smo imeli na razpolaganje od naših zveznih posojilnic šele 51 računskih zaključkov, to je torej še le polovica, od katerih smo pa skoro tudi večino morali sami izdelati, ali vsaj tehnično sestavo pregledati in popraviti. Vse druge računske zaključke in raznovrstne podatke pa smo po nebrojnih urgencah, pa tudi grožnjah, dobili šele v mesecu maju in juniju, pa niti to ni popolnoma res, ker dva poslednja računa smo dobili po hudem naporu in neštevilnih priganjalnih pismih in brzojavah šele koncem meseca avgusta, vsled česar se je tudi izdaja Letopisa tako zakasnila, kar je pripisati edino na rovaš poslednjima dvema posojilnicama, katerih ena je na Kranjskem, druga pa na Koroškem. Želimo torej, da bi padle te dobromišljene besede na rodovitna tla, ter da si jih prizadete posojilnice še prav posebno zapomnijo, v bodoče uvažujejo; potem bodo odpadle tudi vse enake graje, kakoršne letos nismo mogli pri najboljši volji zamolčati.«

»Samo ob sebi se razume, da so za leto 1900. bili razglašeni že vsi računski zaključki brez izjeme v novi, to je kronski veljavi, vsled česar nam je to pot odpadlo zamudno preračunavanje števil. Vážno se nam tudi zdi opozoriti na dejstvo, da so letos objavljeni prvič vsi računi samo v slovenskem jeziku, kar je pripisati tudi našemu opominjevanju, medtem ko je bilo dosedaj še vedno nekaj takšnih posojilnic, ki so, četudi popolnoma brez potrebe, v svoji stari

navadi in slovenski ponižnosti razglašale svoje račune tud v hlapčevski nemščini. Tr istrske posojilnice pa in sicer Pazin, Pulj in Voloska uradujejo v hrvaškem jeziku.«

»Pri pregledovanju računov in sestavljanju tega Letopisa smo zapazili tudi, da imajo nekatere posojilnice ogromno mnogo naprošenega denarja, to je izposojil na menice ali pa v tekočem računu, kar ni pravilno. Že večkrat in ob raznih prilikah smo povdarjali, da naj posojilnice delujejo kolikor mogoče le z lastnim denarjem, torej z domačimi vlogami in naj si posebno nikdar ne izposojujejo denarja drugod v namen, da bi zamogle same dati posojila, kajti na ta način pride lahko posojilnica v največjo zadrego, pa tudi v škodo. Naprošeni denar, to so izposojila, je navadno drag, na drugi strani pa tudi nevaren, t. j. nestanoviten, ker ga je eventualno treba zopet vsak čas vrniti, in kaj tedaj, ako se oglasi upnik, pa je denar ves izposojen in zabit in ga ni mogoče nazaj dobiti. Zaradi tega se naj iščejo izposojila le v najnujnejši potrebi in edino le takrat, če je denar potreben za izplačevanje hranilnih vlog. Nikdar pa ne smejo reči posojilnični odborniki, kar se žalibog sedaj mnogokrat dogaja: »Nič ne škodi, če nimamo denarja v našem kraju, si ga bomo pa izposodili drugod in z istim poslovali.« To načelo je korenito napačno, takšna posojilnica pa, katere odborniki tako delujejo, tudi ne bode nikdar uspevala, še manj pa vživala kakšnega ugleda med svojimi sovrstnicami. Z eno besedo se sme reči, takšna posojilnica je za nič, nje ni bilo potreba, ker niso bili dani pogoji za uspešen razvoj in obstanek. Tako sodimo mi, ravnotako sodijo pa tudi vsi natančni in previdni rodoljubni-posojilničarji.

Nekatere posojilnice pa tudi prav slabo gospodarijo in napravljajo toliko uradnih stroškov, da koncem leta ob sklepanju bilance preostane prav malo čistega dobička, vsled česar tudi rezervni zaklad prav počasi narašča. Mi gotovo nismo tisti, ki ne bi privoščili poslujočim udom načelstva primernih odškodnin za njih delo in trud, a da gre skoro ves posojilnični zaslužek v žep posameznim oblastnikom pri posojilnicah, to nikakor ne gre, pa tudi ni rodoljubno niti požrtvovalno. Ako ne več, vsaj polovica vsakoletnega čistega dobička bi se morala devati tako dolgo v rezervni fond, da doseže isti razmerje med lastnim in tujim premoženjem kakor 1:15, to je razmerje, kakršno je proponirano v načrtu novega združnega zakona za posojilnice z neomejeno zavezo.«

»Dasi je jako hvalevredno in rodoljubno, ako hoče posojilnica dajati združnikom proti posojevanju kolikor mogoče najbolj ugodne pogoje in kar največ po ceni, vendar ne moremo nikakor priporočati,

da ne pobirajo nekatere posojilnice nikakšnih prispevkov za rezervni fond, niti vstopnine, niti uradnih stroškov, iz česar sledi, kar smo že spredaj rekli, da preostane malo čistega dobička in da rezervni zaklad mnogo prepočasi narašča. Vsaj vstopnino bi moral plačati vsak združnik pri vstopu, neglede na to, ali postane ob enem tudi dolжник ali če vplača delež tudi le iz namena, posojilnico podpirati le iz čistega rodoljubja. Ravnotako pa lahko vplača vsak posojilojemalec takrat, ko prejme posojilo odšteto in sicer enkrat za vselej mal prispevek za rezervni fond, ki služi za poravnanje slučajnih izgub, ali pa vsaj toliko, kolikor znašajo lastni uradni stroški posojilnice.»

»Edino dejstvo smo opazili pri pregledovanju in študiranju poslanih nam računskih zaključkov, namreč, da so vse one posojilnice, katere so bodisi v kakršnemkoli stiku ali zvezi z društvi, ki imajo prodajalnice, takozvane konzume, nazadovale tako v splošnem prometu, kakor tudi še posebej pri čistem dobičku. Na vzroke tega pojava smo nekatere izmed onih posojilnic, kojim veljajo te-le besede, že prilično opozorili, pri drugih bomo isto storili ob priložnosti prve prihodnje revizije ali obiska. Ta pojav je vsekako značilen in vreden, da ga vzamejo čislani naši posojilničarji v ostro, nepristransko in objektivno opazovanje. Zapisali bi tu lahko marsikaj trpkega že sedaj, kar nam sili v pero, toda potrebno se nam zdi, biti nekoliko časa še prizanesljivim in s svetom in dejansko popraviti skušati, kar je napačnega in prizadevali si bomo, da ohranimo naše slovensko posojilništvo stare korenine, katero se je dosedaj smelo opravičeno razveseljevati najboljšega imena, tudi v bodoče na istej višini.«

»Sklepajoč izrekamo srčno željo, naj bi padle naše besede na rodovitna tla in naj bi pričujoči Letopis pomagal povzdigovati naše slovensko posojilništvo, ki je sad neumornega dela dičnih naših rodoljubov po širnej naši domovini. Če je naše posojilništvo ohranilo že marsikatero ped naše rodne zemlje svojim rojakom, dal Bog, da bi privedlo isto končno slovenski narod do popolne neodvisnosti v narodno-gospodarskem oziru. V tem oziru pa bode stalo slej kakor prej kot zvesti čuvar na braniku proti navalom sovražnikov naših iz leve in desne strani, dvigajočih ponosno in visoko svoj prapor, na katerem bleste z zlatimi slovi krilate besede: »V slogi je moč«.

Nadalje so objavljene okrožnice. Prva zadeva ustanovitev ljubljanske kreditne banke in je bila objavljena tudi že v zadnjem Letopisu. Druga slove sledeče:

Slavna posojilnica!

Znano Vam je, da je bila na dnevnem redu letošnjega občnega zbora, ki se je vršil dne 30. avgusta v Celju, točka za posvetovanje

o načelih, po katerih bi postala Zveza eventualno tudi centralni zavod za svoje posojilnice, odnosno kako poskrbeti za to, da zadobijo posojilnice za vsak slučaj in za vse potrebe pri kakem močnem denarnem zavodu krepko ter zanesljivo zaslombo.

Po temeljitem razpravljanju in živahnej debati, katere so se vdeležili najodličnejši zastopniki raznih posojilnic, se je sprejela resolucija, stopiti v dogovor z ravnokar osnovavšo se Ljubljansko kreditno banko ter osnovati sporazumno z isto v njenem okvirju »Diskontno društvo za posojilnice« v onej obliki, kakor obstoji tako društvo za vse češke, moravske in šlezijske založne (posojilnice) pod okriljem mogočne Živnostenske banke v Pragi.

Razlogi za tako Diskontno društvo so tako tehtni in tako utemeljeni, da ni dvoma o nujnej potrebi kolikor mogoče najhitreje ustanovitve istega.

V namen, da se vse potrebno ukrene, da se pretrasejo že izdelana pravila ter da se izvoli družbeni odbor, sklicujemo s tem zborovanje delegatov, na katero Vas uljudno vabimo s prošnjo, da odpotujete na isto zanesljivo vsaj enega zastopnika.

Za slučaj, da Vam to ne bi bilo mogoče, izvolite nam podpisati sub ./. priloženo pooblastilo, kakor Vam velevalo Vaša pravila ter nam isto nemudoma vrnite.

Zborovanje se bode vršilo v soboto, dne 3. novembra tl., ob polu 2. uri popoldne v zgornjih prostorih Ljubljanske kreditne banke v Ljubljani, Špitalske ulice šte. 2.« Tretja pa:

»Slavna posojilnica!

Naznanjamo Vam, da se je sklenilo pri zborovanju delegatov, ki se je vršilo vsled našega povabila v Ljubljani dne 3. novembra t. l., ustanoviti »Diskontno društvo posojilnic na Koroškem, Kranjskem, Primorskem, Štajerskem in v Dalmaciji pri Ljubljanski kreditni banki, vpisano zadrugo z omejenim poroštvom.«

Namen tega društva je razviden iz pravil, koja Vam sub ./. pošljemo v pregled s prošnjo, da nam eventualne svoje pripomnje čimprej naznaniti blagovolite.

Da začne to prepotrebno društvo čimprej mogoče poslovati, sklicujemo s tem ustanovni in ob enem prvi občni zbor, ki se bode vršil v soboto, dne 13. decembra t. l. ob polu 2. uri popoldne v gornjih prostorih Ljubljanske kreditne banke v Ljubljani, Špitalske ulice šte. 2, s sledečim dnevnim redom: 1. Čitanje in eventualna sprememba pravil. 2. Volitev 7 odbornikov. 3. Volitev 6 ali več revizorjev. 4. Volitev 3 pregledovalcev. 5. Slučajni nasveti in predlogi.

Ponovno Vas uljudno vabimo, da odpošljete k temu zborovanju ali svojega odposlanca, ali pa da nam vpošljete sub 2/. priloženo pooblastilo redno podpisano in se pustite zastopati po enem odposlancu Zveze.«

Sledi zapisnik Zvezinega občnega zbora leta 1900 in obširno poročilo o pripravah za zakon o obligatorični reviziji zadrug. Objavljena je Zvezna peticija v tej zadevi na državni zbor in vladni načrt tega zakona ter poročilo referenta v državnem zboru. Nadalje so objavljene »važne razsodbe in ukazi višjih inštanc«, izkaz izvršenih revizij, Zvezni račun in odbor ter formular za posojilniški računski zaključek.

Odborove seje.

Iz odborovih sej priobčujemo samo dne 31. marca 1900 podano poročilo o izvršeni reviziji:

»O izvršenih revizijah in ustanovitvi novih posojilnic poroča tajnik naslednje: Revidirale so se naslednje posojilnice: Dne 19. 9. 1899 Velikovec, 15. 10. je bil prvi uradni dan pri po Zvezi novoustanovljeni Kozjaški posojilnici pri Sv. Križu pri Mariboru, 24. 10. Vojnik, 30. 10. Konjice, 4. 11. Slap pri Vipavi, 6. 11. Gorica, 7. 11. Tolmin, 8. 11. Kobarid, 9. 11. Bovec, 11. 11. Nabrežina, 14. 11. Žalec, 18. 11. Šoštanj, 1. 12. Vransko, 5. 12. Mozirje, 6. 12. Ljubno, 7. 12. Gornji-grad, 18. 12. Slovenska Bistrica, 19. 12. Ljutomer, 21. 12. Koper, 7. 1. 1900 je bil ustanovni zbor za hranilnico in posojilnico pri Sv. Kunigundi na Pohorju, 10. 1.—13. 1. Gornja Radgona, 22. 1. Moravče, 26. 1. Trbovlje, 30. 1. in 31. 1. Cerknica, 2. 2. Ptuj, 4. 2. Slatina, 10. 2. Št. Ilj v Slov. gor., 11. 2. Jarenina, 12. 2. Brežice, 15. 2. Brežice, 18. febr. Vojnik, 17. 2. Šmarje, 20. 2. Sv. Ćma, 22. 2. Ormož (Okrajna posojilnica), 24. 2. Zagorje, 6. 3. Slovenska Bistrica, 13. 3. Mokronog, 15. 3. Žalec, 17. 3. Bled, 22. 3. Slap pri Vipavi in 1. 4. je bil ustanovni zbor za posojilnico za slovenjgraški okraj v Št. Ilju pod Turjakom.«

Občni zbor l. 1900.

Vršil se je 30. avgusta 1900 v sejni dvorani celjske posojilnice. »Prešedši na dnevni red, naznani g. predsednik, da je iz lastne iniciative povabil k današnjemu zborovanju tudi zastopnika »Ljubljanske kreditne banke«, g. ravnatelja Ladislava Pečanka, katerega ob enem zboru predstavi, z namenom, da on razloži, oz. pojasni, v kako dotiko bi eventuelno lahko stopile naše posojilnice s tem novim zavodom.«

Poročilo tajnika oz. revizorja: »Koncem leta 1898 je bilo članic 91, v teku leta 1899 sta izstopili na Kranjskem dve posojilnici, namreč

posojilnica v Kranjski gori in pa hranilnica in posojilnica v Košani, ki je prostovoljno likvidirala, tako da bi ostalo potem 89 posojilnic. V teku leta 1899 pa so Zvezi pristopile na novo štiri posojilnice na Kranjskem i. s. Hranilnica in posojilnica v Kandiji pri Novem mestu, Centralna posojilnica slovenska v Krškem, posojilnica v Ribnici in Kmetijska posojilnica na Vrhniki ter pet posojilnic, katere so se deloma na novo ustanovile s pomočjo Zveze na Štajerskem in sicer Posojilno društvo pri Sv. Emi, Hranilnica in posojilnica pri Sv. Kunigundi na Pohorju, Posojilno društvo pri Sv. Miklavžu pri Ormožu, Slovenska posojilnica pri Sv. Trojici v Slovenskih goricah in Posojilnica za slovenjgraški okraj v Št. Ilju pod Turjakom. S tem šteje Zveza torej ob sklepu leta 1899. članov 98, od katerih odpade na Koroško 20, (vse slovenske posojilnice), na Kranjsko 27, na Primorsko 11 in na Štajersko 40. Nadalje naznani tajnik, da se snuje, odnosno da je že osnovana tudi Okrajna posojilnica v Komnu na Goriškem.

»Ob enem naznani tajnik, da obstoji še nekaj starejših posojilnic na Kranjskem in Primorskem, katerim je Zveza sivečas tudi pripomogla bodisi k ustanovitvi, bodisi k zapričetju delovanja s poukom in dejanski, katere pa vzlic temu, da smo jih večkrat povabili, še niso k Zvezi pristopile. Med temi navaja posojilnice v Kamniku, Litiji, Metliki, Radovljici, Št. Jerneju in Zatičini na Kranjskem in posojilnice v Ajdovščini in Cerknem na Goriškem.»

»Leta 1897. zapričeto redno revidiranje zlasti manjših posojilnic se je tudi v tem letu pridno nadaljevalo in se sme konstatovati, da so bile revizije neizmerno potrebne ter da so marsikje mnogo, mnogo koristile, kar svedoči dejstvo, da večina posojilnic sedaj že skoraj vzorno uraduje in izdaja pravilne letne račune, kateri predstavljajo nekako popolno sliko ali celo obličje posojilničnega uradovanja. Kajpada so med posojilnicami tudi še kake 3 ali 4, katere bode treba še pogosto revidirati in v red spraviti, ali izvzemši te se sme od ostalih brez premisleka reči, da so dobro uredovane in da se v splošnem ni bati kake nevarnosti.»

K poročilu tajnika se oglasi več govornikov in se razvije o istem živahna debata. Sprva obžaluje predsednik, da še sedaj ni obveljavljena postava o obligatorični reviziji posojilnic, za kateri zakon je, i on skupno s zastopniki čeških, poljskih in nemških posojilnic za časa, ko je bil še poslanec, pomagal izdelovati načrt ter naznani vzroke, zaradi katerih je takrat načrt obležal v gosposki zbornici. Ob jednom razloži g. predsednik na kratko vsebino in jedro dotičnega postavnega načrta, kar je storil pri enakih občnih zborih prejšna leta že večkrat. Predsednik predlaga, naj napravi Zveza peticijo na dr-

žavni zbor s pozivom, da naj se vendar enkrat reši postavni načrt o obligatoričnih revizijah posojilnic potom društvenih revizorjev. Predlog se sprejme. Sedaj pa torej, ko ni nobene postavne obveznosti glede revidiranja, je posojilnicam na prosto dano, pripadati Zvezi ali ne; vsekakor pa je za vsak zavod važno in koristno, ako ga večkrat ali pa vsaj na lastno željo pregleda strokovnjak o posojilništvu ter mu da dobre nauke za pravilno poslovanje. Da se nekatere, posebno večje posojilnice zlasti v poslednjem času začno nekako odtujevati Zvezi, je menda vzrok tudi veliki donesek, kojega bi morale plačevati. Vendar bi to ne smelo biti, četudi taki večji zavodi ne potrebujejo od Zveze baš toliko pomoči, kakor manjši, katere slednje so pa prvoimenovane že moralčno dolžne podpirati s tem, da ostanejo Zvezi zveste. Če bi nastal kje polom, bi gotovo to slabo uplivalo tudi na druge zavode, kar se bode pa dalo zabranjevati s tem, če se bodo revizije pogosto izvrševale.

Či. ravnatelj Lapajne obžaluje v lepem govoru, da se je odcepila veja Zvezi na Kranjskem in deloma na Primorskem ter pohvali vrle Korošce in Štajerce, ki so Zvezi vedno zvesti. Ob enem pa poudarja, kako hvalevredno je delovanje tajnika in revizorja, o čemer nam svedoči X. Letopis, koji je izšel letos tako hitro, kakor dosedaj še nikdar in tudi ne takrat, ko ga je še on sam uredoval. Govornik pa želi, da bi naj g. revizor navedel, ker se to v Letopisu ne more pisati, tudi hibe, temne in črne ter slabe stvari, katere se morda še najdejo v posojilnicah in njenih računih.

Či. dr. H. Tuma pravi, da se po njegovem mnenju glavna naloga zveze ne izpolnjuje ali ne vsaj zadostno, kakor si on predstavlja. Vzrok, da izstopajo nekatere posojilnice iz Zveze, bode ta, ker je prvič donesek visok, doneskov, pravi govornik, pa ne damo za revidiranje malih posojilnic. Večjih posojilnic pa, misli govornik, v sedanjem obstoju Zveza ne more tako revidirati, da bi zadobila pravo obliko o intenziviteti in mobilnosti istih. Končno pravi govornik, da potrebujejo posojilnice tudi denarno Zvezo, kakoršna bi lahko postala tudi sedanja Zveza, ki pa bi ob enem posojilnice še vedno lahko revidirala. Vladnih nadzornikov pa ne maramo in se jih je treba otresati, dokler se da. Iz svoje prakse kot ravnatelj in član načelstva dveh denarnih zavodov, kot deželni poslanec in deželni odbornik goriški pove potem g. dr. Tuma, kako se je prepričal, kako naziranje imajo vladni organi o naših denarnih zavodih in kako se je pa tudi v teku let prepričal, kako potrebna je denarna zveza posojilnic, o katerem predmetu bode govoril pri četrti točki dnevnega reda.

G. dr. Sernec zavrača trditev predgovornika, da bi Zveza ne izpolnjevala svoje naloge ter pravi, da kot odbornik Zveze ve, da ista nikakor ne zasluži nobene graje. Da se večje posojilnice ne revdirajo, je vzrok, ker je odbor Zveze prepričan, da so baš iste zaradi tega pravilno uradovane, ker imajo po večini inteligentna in izkušena načelstva in navadno po več pravnikov v odboru. Zaradi tega se lahko revizorja razbremenijo, da isti posveti vso svojo pozornost manjšim in mlajšim zavodom. Če pa bi hotela imeti kaka taka večja posojilnica temeljito, večdnevno revizijo in se bode za to sama oglasila, se ji bode vedno rado ustreglo. Istotako, kakor predgovornik želi i g. dr. Sernec, naj se deluje po možnosti na to, da se ne bode treba pustiti onim posojilnicam, ki so v Zvezi, revidirati od vladnih organov tudi pozneje, ako dobimo zakon o obligatorični reviziji posojilnic. Konečno pravi govornik, da je Zveza in njen tajnik dosedaj pridno in pravilno delovala in da je slednji storil vse, kar je v človeški moči in da nam je način dosedanjega delovanja popolnoma zadostoval.

G. I. Lapajne želi, da naj Zveza z ozirom na to, da mi ne pripadamo nobeni politični stranki, skuša pridobiti vse one posojilnice, katere so v patrijotičnih rokah. Posojilnicam pa naj nikakor ne bode žal za donesek, kojega dajo Zvezi, ker storijo s tem, četudi same ne potrebujejo pomoči, mnogo dobrega za splošnost. Zaradi tega priporoča Zvezo, kakor je sedaj, toplo vsem slovenskim posojilnicam, katere se je naj tesno oklenejo.

G. dr. Jurtela odgovori nasproti dr. Tumi, da i on ne razume, kam cika trditev glede zvezinega delovanja. On pravi: nobena velika posojilnica se ne bode odtegovala in branila reviziji; če ima revizor čas, naj le pride, kadar hoče in kolikokrat hoče. Če katera posojilnica revizije ni potrebna, je to le njej v čast. Prepričali smo se, da so revizije zlasti pri manjših posojilnicah zelo potrebne in zaradi tega rade plačujejo doneske tudi večje posojilnice na Štajerskem. On ne razume, kako se naj po revizorju dožene v kratkejši dobi ali celo v enem dnevu intenzivnejša revizija kake prav velike posojilnice. Pravo sliko o vsaki posojilnici mora itak podati letni računski sklep. Slednjič priporoča govornik g. revizorju, naj skrbi v bodoče še bolj za to, da bodo izdajale posojilnice svoje račune ob pravem času.

»K točki 4. Posvetovanje o načelih, po katerih bi postala Zveza ev. tudi centralni denarni zavod za svoje posojilnice. O tej točki se je razvilo obširno in prav poučno ter zanimivo razpravljanje, v katero je poseglo mnogo govornikov. Predno otvori g. predsednik debato o tej točki po parlamentarnem redu, označi, kako stališče zavzema on glede te zadeve ter razloži svoje nazore, ne da bi hotel koga pre-

okupirati. Če se taka denarna centrala osnuje, se mora postaviti v trgovsko središče n. pr. v Ljubljano ali v Trst. Z g. dr. Tuma sta napravila pred leti poskus, ustanoviti tako centralo v Trstu, kar se jima pa takrat ni posrečilo. Če centrala obstoji, mora imeti priliko, denar tudi hitro drugam proti obrestim oddajati, da mrtev ne leži. Na drugi strani, pravi govornik, pa že faktično obstoje take posojilnice, n. pr. Celje, Ptuj, Maribor, katere nalogo centrale že sedaj nekako izpolnjujejo. To lahko oskrbujejo tudi za naprej. Zlasti pa se bodo menda v bodoče lahko naslonile naše posojilnice na novo se ustanovivšo Ljubljansko kreditno banko, katere zastopnik prisostvuje občnemu zboru.

Prvi se oglasi potem k besedi g. dr. Tuma, kakor je javil že pri drugi točki dnevnega reda ter govori o tej zadevi jako obširno, stvarno in temeljito. Dve poti, pravi, imamo do ustanovitve denarne centrale za posojilnice. Ali ustanovimo novo, ali pa sprejemno kot tako že obstoječo Centralno posojilnico slovensko v Krškem. Glede slednje, pravi govornik, je škoda za vsak trud, dasi je imel njen ustanovitelj in še ima sedaj sicer blage namene in dobro voljo. Preostalo bi torej ustanoviti nov zavod. Toda tu ne bode več potrebno, ker se je ravnokar ustanovila v Ljubljani kreditna banka, s katero bi morda kazalo stopiti v kako večjo zvezo ter sprejeti isto za denarno centralo posojilnic. Predno pa se zamore o tem posvetovati in sklepati, naj razloži navzoči ravnatelj te banke, če so v njenih pravilih dani pogoji in če bi bila ista voljna in pod kakimi pogoji postati taka centrala, kakor jo želimo in jo potrebujemo posojilnice.

Vstrezaje tej želji, obrazloži potem v češkem jeziku — ker slovenskega ni še dovolj zmožen — g. bančni ravnatelj Pečanka, da je popolnoma lahko mogoče, da postane kreditna banka za slovenske posojilnice to, kar je Živnostenska banka za češke založne. V ta namen bi se osnovalo dogovorno z delegati posojilnic in banke, ki bi sklicale sporazumno v ta namen posebno zborovanje, v okvirju banke diskontno društvo za posojilnice, baš tako, kakor ga ima Živnostenska banka po določenih izvoljenih delegatov. Posojilnice bi lahko dobivale pri tem diskontnem društvu odprti kredit v tekočem računu, kar je tem lažje mogoče, ker je banki po pravilih dovoljeno sprejemati denar v tekočem računu do vsake visokosti. Obrestna mera bi se določila za vloge na $4\frac{1}{2}\%$, za posojila na $5\frac{1}{4}\%$, o čemer bi pa še le fiksno sklepali seveda sklicani delegati. Dospelih menic pa bi banka ne mogla sprejemati v lombard. Posojilnice bi izrabljale odprti jim kredit z zalaganjem navadnih menic.

G. dr. Sernec izjavi, da se mu zdi, da so ta načela, katera je razložil predgovotnik zdrava, in upa, da se bode lahko našel modus, kako stopiti z banko v ožjo zvezo ter ustvariti potrebno centralo. Oživotvorenje banke same je velika pridobitev na gospodarskem polju in banko smo Slovenci zelo potrebovali, kajti v krizi hranilnična vložna knjižica ni mnoge vrednosti, med tem ko je menjica, če jo govornik tudi podobnih goriških razmer obžaluje, da je do tega prišlo in želeč, da bi se tak tok gospodarske organizacije kmalu ustavil v prid slovenskega naroda. Konečno priporoča govornik, naj se za posojilnice uvidi tudi on in ker bode Zveza lahko z Ljubljansko kreditno banko v vedni zvezi, je najbolje, da se naslonimo na isto.

G. ravnatelj Lapajne pravi, da ga je baš ta točka dnevnega reda najbolj razveselila zaradi tega, ker se vidi, kako skrbi Zveza v vsakem oziru za svoje člane. On jo bode vedno podpiral, če se tudi sama ne precsnuje v denarno centralo in če najde tudi kak drug način, kako posojilnicam pomagati v denarnih stiskah. Potrebno pa je imeti tako oporo, kajti posojilnicam ne zadostujejo samo zlati nauki revizorjevi, nego one pravijo včasih tudi: hvala lepa za nauke, sedaj nam pa dajte še denarja. Potem povdaria govornik, kako lepo je napredovala Zveza od časa svojega rojstva in našteva velike zasluge, katere si je stekla v teku teh let za slovensko posojilništvo. Ob času, ko je bil on še Zvezin revizor, je pri občnih zborih večkrat naglašal potrebo denarne centrale, a ker ni dobil pri Zvezi dovolj poslušnih ušes, ustanovil je tak zavod sam na lastno pest v Krškem, kjer sicer ne more mnogo delovati in ne more pomagati, a deluje, pravi govornik, pa le. Govornik kritikuje potem stvarno postopanje nekaterih gospodov v Ljubljani in pribije, da so isti s snovanjem svoje posebne organizacije rušili le solidarnost, da pa niso storili nič novega, nego da so celjsko uzorno Zvezo le kopirali. Ne dopade se mu, da tam to, kar so včeraj sezidali, danes zopet podirajo, ne dopade se mu mnogo ustanovljenih posojilnic, katere on pozna, in ne ugaja mu način, kako se tam z denarjem gospodari. Enako, kakor glede kranjskih razmer, se dotakne ima banka v roki, velike veljave in vedno mobilna. Potrebo centrale osnuje centrala za posojilnice, oz. naj sprejme Zveza Centralno posojilnico slovensko v Krškem, katera je pripravljena se preseliti, dasi je on nikomur ne ponuja in vsiljuje, v Celje, kar bi bilo tem uместneje, ker bi se nova denarna centrala, če se osnuje, zaradi neke, v najnovejšem času izišle naredbe sploh ne mogla več registrirati, a že registrirana Krška pa svoj sedež glasom pravil lahko prenese kam drugam.

G. dr. Jurtela pravi: Jaz sem bil od nekdanj nasprotnik Centralne

posojilnice v Krškem, ker sem bil prepričan, da je ona mrtvorojeno dete. Denarna centrala mora imeti stabilen denar; to zamore pa le banka. Hvaležni moramo biti, da je pomagala Živnostenska banka v Pragi, katera je priskočila v marsikateri sili na pomoč že tudi našim slovenskim posojilnicam, ustanoviti Ljubljansko kreditno banko. Zaradi tega pa tej ne delajmo konkurence in ne ustanavljajmo nič novega, nego počakajmo, da vidimo, kako se bode ista razvila. Potem pa stopimo ž njo v ožjo zvezo ter se je trdno oklenimo. Centralna posojilnica v Krškem pa naj ostane, kjer je, naj se nikar ne preseljuje v Celje in zaraditega se naj ta točka danes več ne obnavlja, nego se naj prihodnje leto postavi zopet na dnevni red. Proti preselitvi Krške centralne posojilnice se izjavi tudi g. dr. Sernec, zastopnik celjske Posojilnice, češ naj se ne ustvarja tudi celjski posojilnici nepotrebna konkurentinja. — Poprijevši zopet besedo, pravi g. ravnatelj Lapajne, da je prepričan o domoljubju vseh govornikov, da pa upa, da imajo enako prepričanje tudi oni o njem samem. On je posnemal le tiste ideje in jih skušal uresničiti, katere so se rodile tukaj v Celju. Po njegovem mnenju ideja Centralne posojilnice ni napačna, tembolj, ker obstoji enakih zavodov že prav mnogo na Avstrijskem, Tirolskem, Moravskem, kjer iste celo dežele podpirajo. Če tudi Centralna posojilnica v Krškem, katero je on ustanovil in ji je ravnatelj, danes ni še velika, pa vsaj sme upati, da bode enkrat taka še postala.

G. dr. Tuma pravi, nadaljujoč svoj že pred ravnateljem Pečanko zapričeti govor, da če kje, je denarna organizacija najbolj potrebna na Goriškem. Trst, pravi govornik, nam ves preobilan denar vzame. Številka na strani 45 Letopisa o naloženem denarju nam pa pravi, da pri tem denarju dosedaj nismo zaslužka izrabili. Ker imamo ravno tako veliko neporabljenega denarja, stojimo na stališču, da si pomagajmo z istim sami. Dasi nas baš pri nas na Goriškem ovira nekoliko domač boj, katerega sam najbolj obsojam, je tesnejša finančna organizacija nujno potrebna. Zaradi tega ugovarjam g. dr. Jurteli, da bi to točko postavili iz dnevnega reda, nego svetujem in želim, da se pogovarjamo, kako do te organizacije pridemo. Kakor sem že poprej rekel, moramo ustanoviti nekaj novega, ali pa se nasloniti na Ljubljansko kreditno banko. Teoretično zvezo že imamo. Naj pa se ta preustroji tako, da bode vedno poznala tudi moč, intenzivteto in mobilnost svojih članov ter da bode tudi njih duševna zveza, ob enem pa informator Ljubljanske kreditne banke. Zato pa potrebujemo posebne delegacije. Zaradi tega se pridružujem mnenju g. bančnega ravnatelja, da se naj ustanovi diskontno društvo v okvirju banke po njegovih propozicijah. V ta namen se je sedaj torej le še

baviti s vprašanjem, kako delegacijo ustanoviti oz. sestaviti. Predstavljam si stvar tako-le: Velike posojilnice naj ostanejo i nadalje podpirateljice, nekake centrale, za male posojilnice. Pri tem pa se naj ohranijo skupine po kronovinah in sicer zaradi tega, ker je gospodarska razlika po raznih kronovinah različna. Morebiti bi postala lahko celjska Posojilnica taka centrala za Štajersko in Koroško, Kmetška posojilnica v Ljubljani za Kranjsko, Ljudska posojilnica v Gorici za Goriško itd. Pri vsem tem se pa naj pusti tudi Ljudski posojilnici v Ljubljani njeno organizacijo, ker že obstoji, in ravnotako goriški ravnokar se ustanovivši Centralni posojilnici njeno posebno organizacijo, ako jo hočejo nekaterniki imeti. Ti veliki zavodi naj absorbirajo ves prevešek denarja vsak v svojem posojilniškem okrožju in ti naj se zvežejo potem ožje z banko. Te večje posojilnice naj bodo potem nekako pravi nadzorniki domačih manjših zavodov, vsled česar se ne bode moglo pripetiti, da bi se z denarjem slepo delalo. Zveza pa po svojih pravilih lahko tudi naprej obstane in sklicuje zborovanja, kjer se zamore delovanje posojilnic sploh kritikovati.

Zveza naj bi imela tudi svoj organ, ki bi se bavil po pravnih zastopnikih tudi z vprašanjem, kako pridejo velike posojilnice v ravnotežje. — Pri tej naslonitvi na Ljubljansko kreditno banko nastane tudi vprašanje, če je ista za prevzete take naloge tudi dovolj močna. Danes ima celjska Posojilnica faktično več mobilnega denarja, kakor ta banka. Če pa se posojilnice na poprej naveden način po kronovinah združijo in potem z banko začno delovati, bomo isto prisilili, da svoj kapital poveča. Pri finančnih operacijah je potrebna stroga centralizacija; ta pa je le mogoča, če nas veže skupni interes. Ljubljanska kreditna banka bode postala torej lahko močna, ako se nasloni na nas, ako bode delovala ista kot zadružna banka. Če hočemo torej priti do stalnih principov, so potrebne delegacije. Treba bi bilo od navedenih večjih in morda še katere druge posojilnice kakih 12 večšakov, ki bi se vsako leto, ali pa tudi večkrat v letu zbirali kjerkoli, ki bi skrbeli, da se dosedaj naložen denar, ki pa se ne more vedno imenovati naložen denar, če je zabit v manjših posojilnicah, razreši, ki bi poznali mobilnost posojilnic svojega okrožja in ki bi bili potem prava opora dobre banke. Banka mora biti pripravljena vedno tudi za slučaj krize. Banka, če nima i sama za seboj opore, se v slučaju krize tudi ne vzdrži. Opora za banko pa je in mora biti publikum. In ta publikum bode ostal za banko, ako ga bode vladala delegacija, ki bode vedela, kako stoje naše velike, ki bode pa ob enem tudi vedela, kako stoje naše male posojilnice. Končujoč svoja izvajanja, ki so izvor mišljenja in prakse mojega delovanja kot deželni poslanec, deželni

odbornik in ravnatelj oz. član dveh denarnih zavodov v Gorici, vsled česar se smatram praktičnim uradnikom na denarnem polju, stavim predlog: Izvoli naj se že danes nek posebni odbor, ki bi se s tem vprašanjem bavil in ki izdela konkretne predloge v tej zadevi za prihodnji občni zbor Zveze, ali pa se naj v ta namen skliče posebno zborovanje zastopnikov vseh posojilnic, pri katerem se naj določi, kako izvesti vprašanje glede denarne centralizacije. Povabijo pa se naj zastopniki vseh političnih frakcij, ker govornik ve, da se bodo pridružile banki i druge posojilnice, ki niso v tej Zvezi, če bodo obstale delegacije.

Po teh izvajanjih umakne g. dr. Jurtela svoj poprej stavljeni predlog glede odložitve tega vprašanja iz dnevnega reda.

G. Dragotin Hribar dvomi, da bi se vdeležili takega zborovanja tudi zastopniki posojilnic kranjske organizacije in pojasni, kako stališče je zavzelo časopisje te organizacije nasproti snovavši se Ljubljanski kreditni banki.

Predsednik g. Miha Vošnjak nasvetuje z ozirom na predlog dr. Tume, naj se vrši tak shod v Ljubljani.

Z ozirom na govor g. dr. Tume priporoča g. ravnatelj Lapajne, naj Zveza skrbi tudi za literaturo ter se naj preseli list »Slovenska Zadruga«, katerega sedaj on izdaja, v Celje in ga prevzame Zveza v svoje oskrbovanje, kakor je namignil g. dr. Tuma. V tem listu naj se priobčujejo poučne razprave in vse potrebno glede delovanja v doseg denarne centralizacije, v list pa naj pišejo tudi g. juristi znanstvene razprave in enake stvari.

Dodatno k svojemu predlogu želi še g. dr. Tuma, naj Zveza najpoprej poizve od posojilnic, če so voljne udeležiti se takega zborovanja in naj povabi potem vse one, katere se za to izjavijo.

Pri glasovanju se sprejme predlog g. dr. Tume z dostavkom g. predsednika, da se skliče tako zborovanje sporazumno z Ljubljansko kreditno banko v kratkem v Ljubljano in da se odbor Zveze pooblasti povabiti tudi vse merodajne gospode ter določiti ob enem dan ter uro zborovanja.

»Razni nasveti:« Zastopnik Framske posojilnice g. Fr. Pirkmajer želi, kakor je predlagl pri občnem zboru Zveze že pred dvema leti, naj se obravnavajo tukaj tudi razne težnje posojilnic. Iz prakse razloži potem več kompliciranih slučajev glede poročstva, prenotacij, razsodb glede razdelitve skupil, glede zastave deleža, glede prisojila deleža itd. Ker bi razpravljanje o teh stvareh povzročilo preveč debatiranja, se sklene, naj posojilnice po potrebi take stvari naznanjajo Zvezi oz. njenemu pravnemu zastopniku, ki naj to odgovarja in vselej

odloči, kaj je ukreniti. G. dr. Fr. Jurtela priporoča, naj si sosednje posojilnice po potrebi medsebojno poročajo o dolžnikih, da se ne pripeti, da je kdo dolžnik pri dveh, treh, ali pa še pri več posojilnicah. Potrebno je to zlasti zaradi tega, ker prošnik ne pove, če se ga tudi vpraša, ali je že dolžnik pri kaki drugi posojilnici. Na taka vljudna dopisovanja naj opozori posojilnice vselej tudi g. revizor ob priliki revizij. Nadalje želi, naj posojilnice podpirajo domače časopisje z obelodanjanjem računov itd. S tem se bode tudi publikum bolje seznanjal z našimi posojilnicami. Naši časniki potrebujejo veliko podpore posebno pa »Domovina« in »Slovenski Gospodar«. Slednjič pa toplo priporoča govornik, naj posojilnice izvršujejo svoje dolžnosti nasproti narodnemu dijaštvu s tem, da izdatno podpirajo učečo mladino, zlasti visokošolce. O dovoljevanju podpor, stipendij, i. t. d. pa si naj posojilnice zopet medsebojno poročajo, da bodo dobili podpore le vredni dijaki in da se ne bode zgodila kaka zloraba. Govornik opozarja, koliko so Čehi v tem oziru storili za svoje dijaštvo, kako so si s tem sami ustvarili posvetno razumništvo in narodno uradništvo ter želi, naj bi Čehe i naše posojilnice posnemale in naj bi to storile i one, katere se v tem oziru dosedaj še niso ganile.

Tajnik in revizor Jošt naznani, da je to nalogo, kakor želi gosp. dr. Jurtela, tudi že dosedaj vedno izpolnjeval ter priporočal posojilnicam, naj se spominjajo na občnih zborih in pri razdeljevanju čistega dobička tako našega srednje- in visokošolskega dijaštva, kakor tudi raznih drugih dobrodelnih in občekoristnih naprav. V tem oziru pa bode tudi zanaprej zelo podpiral željo g. dr. Jurtele. Ob enem pa opozori, da se ne sme delati posojilnicam preveč krivice, da ne dajo nič v dobre namene, če to ni posebno razvidno iz letnega poročila.

H koncu stavi g. predsednik M. Vošnjak še sledeči nasvet: »V namen, da bi naš Letopis predočeval stanje vseh slovenskih posojilnic, naj se ob času sestavljanja Letopisa za leto 1900 sklicevaje se na ta sklep, naprosi Gospodarska Zveza v Ljubljani, da nam da na razpolago vsaj skupne svote iz računov v njeni Zvezi stoječih posojilnic za tabele našega Letopisa.« Ta nasvet se sprejme soglasno.

(Nadaljevanje sledi.)

Zadružne in razne gospodarske vesti.

Zvišanje obrestne mere. V zadnjem času je prišlo pri nas in tudi drugod po celi državi na razgovor vprašanje glede zvišanja obrestne mere. Nekaterе banke so bile za zvišanje, kmečke hranilnice in posojilnice pa stoje odločno na stališču, **da naj pri dosedanjih obrestih meri ostane.** Temu stališču se mora tudi celjska Zadružna Zveza pridružiti. Jasno je, da bi vsako zvišanje obrestne mere zadelo dolžnike, t. j. člane naših denarnih zadrug. Kmečke posojilnice pa niso zavodi, ki bi gledali v prvi vrsti na dobiček premožnejših, temveč morajo skrbeti za gospodarsko dobrobit gmotno šibkejših. Naši kmetje in obrtniki morajo naravno v sedanji vojni mnogo žrtvovati za domovino. Bilo bi gotovo nespametno, nepatrijotično in sebično, ako bi jih v sedanjem času še stiskali kot dolžnike tudi naši domači, ljudski denarni zavodi. Naše zadruge naj služijo narodu v korist in pomoč; kedaj pa se naj godi to v večji meri ko v času vojske in splošne stiske? Zato je in ostane naše stališče: mi vstrajamo pri stari, nizki obrestni meri. Pozivamo pa tudi naše vlagatelje in varčevalce, da se s polnim srcem temu človekoljubnemu stališču pridružijo in našim posojilnicam njihovega delovanja ne otežkočujejo. Kakor izvajamo na drugem mestu: v slogi je moč, držimo vsi skupaj in pomagajmo drug drugemu!

Vojne izposojevalnice (Kriegsdarlehenkassen). Po vzorcu v Nemčiji se bodo ustanovile po vseh onih mestih, v katerih se nahaja podružnica avstro-ogrske banke, »vojne izposojevalnice«. Te izposojevalnice bodo dajale posojila na efekte in blago. Za ta posojila je določenih za Avstrijo 500 milijonov kron. Posojila se bodo dajala v posebnih blagajniških vrednostnicah (Kassenscheine). Te vrednostnice bodo za Avstrijo drugačne kakor za Ogrsko. Glasile bi se te vrednostnice na take zneske, za katere nimamo bankovcev (torej 25, 200, 250 K i. t. d.) V splošnem prometu ne bode nikdo primoran teh vrednostnic sprejemati, pač pa jih bode sprejemala avstro-ogrska banka in vse davčne in druge državne blagajne. Vojne izposojevalnice se bodo tudi kolikor mogoče ustanovile v prostorih, katere imajo na razpolago podružnice avstro-ogrske banke. — Zadružna Zveza v Celju se je obrnila v tej zadevi na Splošno zvezo avstrijskih kmetijskih zadrug na Dunaju. Tam se ji je pojasnilo, da ni upati na kak večji vpliv in sodelovanje zadružništva pri tej instituciji, pač pa da ne bodo prišli

nobeni narodnostni momenti samoobsebi umevno v poštev. Tudi kmetijsko zadružništvo bodo imelo od izposojevalnic dobiček, ker se bodo dajala izposojila tudi na kmetijske pridelke v skladiščih (žito, vino). Ako bi se zadružna skladišča hitro ustanovila ali pa vsaj v primitivnih oblikah podobne uredbe, bi bila povsod dosegljiva precejšnja odpomoč.

Zaupanje v naše posojilnice in v Zadružno Zvezo. Od l. 1908 smo imeli v naši državi celo vrsto večjih in manjših gospodarskih kriz, dokler ni konečno morala priti sedanja potrebna vojska, da se enkrat za vselej očisti tudi gospodarsko ozračje in pridemo zopet v redne razmere. Eno se je pa jasno pokazalo: vse druge pretekle krize so bolj prizadele naše posojilništvo ko sedanja največja »kriza«, vojska. Dočim je bilo poprej težav na vseh koncih in krajih, se je razvil denarni promet sedaj še nepričakovano gladko. Nikjer navalov in tožb, nikjer pretiranih zahtev. Naši ljudje so se naučili discipline in zaupanje v svoje denarne zadruge. Enako je z razmerjem med Zadružno Zvezo in članicami: postregli smo vsem in če veliki novi krediti samoobsebi umevno niso bili mogoči ali se drugače vsem željam ni popolnoma zadoستilo, ker tlači moratorij nas kakor vse druge, ni bilo nobenih pritožb. Poslovanje gre gladko od rok. Povsod se vidi, da razpolaga naše zadružništvo res z najdragocenejšem temeljem: z zaupanjem in podporo naroda.

Prodaja superfosfata. Prodajna pisarna čeških tvornic za Tomaževo žlindro naznanja: »Poročamo vam, da so naše jeklenarne vsled vojske znižale svoj obrat na najmanjši obseg. Vsled tega se tudi zmanjša izdelovanje Tomaževe žlindre. Ker povrh tega ni izključeno, da bodo tovarne v slučaju daljše vojske popolnoma mirovale, ne moremo prav nič reči, katere množine Tomaževe žlindre bodo v jesen na razpolago. Trenutno je stvar taka, da so zaloge fosfata in žlindre že razprodane in da ne moremo odjemalcem blaga za vbodoče zagotoviti. Na vsak način ni računati na kako znižanje cen.« Enako, še bolj neugodno poročilo glede prodaje superfosfata je došlo tudi od zveze tvornic za izdelovanje Tomaževe žlindre v Berolinu.

Prodaja in nabava močnih krmil. C. kr. poljedelsko ministerstvo naznanja: Prepoved za izvoz otrobov in drugih močnih krmil v inozemstvo nudi avstrijskemu kmetijstvu priliko, da ista po ugodnih cenah nakupi. Četudi smo imeli letos v splošnem dobro letino na semnu, otavi in zrnju in se je število živine vsled vojnih dogodkov dokaj znižalo, mislimo vendar, da oni živino-

rejci, ki radi rabijo močna krmila, ne bodo zamudili ugodne prilike za nakup. Poljedelsko ministerstvo je zasledovalo z izvozno prepovedjo namen, da ostanejo močna krmila doma, in da se ne podraže. Na drugi strani tudi ne smemo pozabiti, da ne morejo one tovarne, katerih odpadki služijo kot močna krmila, nagomiliti ogromnih zalog. One morajo prilično vedeti, koliko svojih odpadkov lahko kot krmila prodajo, ker morajo drugače iti s cenami za glavne izdelke kvišku. Zato je nujno potrebno, da se oni kmetovalci ki močna krmila rabijo, čim preje zglase pri kmetijskih družbah ali združenih zvezah, da te prilično doženejo obseg potrebe ter istega naznanijo poljedelskemu ministerstvu. (Pri nas je žalibog poraba močnih krmil še prav malenkostna. Op. ur.)

Varnost hranilnih vlog v denarnih zavodih. C. kr. štaterska namestnika je izdala dne 28. julija 1914 pod št. 2471 sledeči razglas: Kakor so že mnogokrat pokazale skušnje, ni izključeno, da se bodejo tudi sedaj raznašale napačne vesti o varnosti denarnih zavodov v splošnem, kar ima za posledico, da se ljudstvo še bolj razburja ter burno in nujno zahteva izplačanje svojih vlog. Znano je, da brezvestne osebe, katerim se glede njihove odgovornosti navadno sploh ne more do živega, take situacije izkoriščajo, da na zloben način povzročajo množenje straha med ljudstvom in tako napeljujejo vodo na svoj mlin. Za kako vznemirjenje sploh ni povoda; hranilnice so kot denarni zavodi utemeljene na trdni in popolnoma varni podlagi, ker so podvržene strogemu po zakonu oskrbljenemu nadzorstvu. Javnost se tedaj v lastnem interesu svari, da se ne ozira na take vznemirjajoče vesti; sploh bi se uvedlo proti dotičnikom, ki bi jih razširjali, kazensko postopanje. Zgodilo bi se v mnogih slučajih, da bi stranke s trdom prihranjen ter dvignjen denar na lahkomišeln način za vedno izgubile.

„Zadruga“ bo izhajala odslej redno vsak mesec. Prijatelje našega lista prosima za dopise, da bo »Zadruga« prav mnogovrstna in da bo pravo ogledalo živahnega in pridnega dela v naših zadrugah.

Nakup strojev posreduje pod posebno ugodnimi pogoji blagovni oddelek Zdrugaške Zveze v Celju in sicer vse poljedelske sadjarske in vinarske stroje. — Tvrdka Ph. Mayfarth na Dunaju, izdelovateljica poljedelskih, vinarskih in sadjarskih strojev, naznanja, da je obrat v njeni tovarni ostal neizpremenjen.

Na kmetijski šoli na Grmu se prične novo šolsko leto z mesecem novembrom. Učenci se sprejemajo v zimsko šolo in v

letno šolo. Zimska šola traja dve zimi od novembra do konca marca in je namenjena sinovom iz živinorejskih in poljedelskih krajev. Letna šola traja eno leto od novembra do konca oktobra in je namenjena sinovom iz vinorodnih krajev. Pouk je brezplačen. Plačujoči učenci plačujejo za hrano, stanovanje, kurjavo in svečavo po 30 K na mesec. Za sinove kranjskih posestnikov se dobe prosta mesta. Prošnje za sprejem in za prosta mesta je vložiti zadnji čas do 15. septembra t. l. na ravnateljstvo šole.

Na deželni gospodinjski šoli v Šmihelu pri Novem mestu, ki je v zvezi s kmetijsko šolo na Grmu in ki stoji pod vodstvom šolskih sester De Notre Dame, se prične novo šolsko leto z mesecem oktobrom. Šola traja od oktobra do konca julija. Pouk je brezplačen. Notranje gojenke stanujejo v zavodu in plačujejo za hrano, stanovanje, kurjavo, svečavo in perilo po 30 K na mesec. Za hčere kranjskih posestnikov se dobe ustanove po 15 K na mesec. Prošnje za sprejem in za deželne ustanove je vložiti do 1. septembra t. l. na vodstvo deželne gospodinske šole v Šmihelu, p. Kandija.

„Zadružni Savez“ v Spljetu nam je doposlal vabilo k svojemu občnemu zboru, ki bi se imel vršiti dne 6. avgusta v Spljetu, a je zaradi vojske pač odpadel. K vabilu pridjano kratko letno poročilo kaže, da se je ta najmlajša slovanska zadružna organizacija na avstrijskem jugu že sijajno razvila. L. 1907, t. j. ob svoji ustanovitvi je štel »Savez« 57 članic; zadr. deležev je bilo za K 8.400, naložb od članic je bilo K 818.000, posojil 638.000 K; danes šteje »Savez« 296 članic; zadružnih deležev je 944.000 K, naložb od članic 5.927.000 in posojil 7.384.000; rezervnega fonda je 70.000 K. To je velikanski napredek v tem kratkem času in prepričani smo, da bo »Savez« igral še največjo vlogo pri gospodarskem preporodu kraljevine Dalmacije, posebno ker delujejo v njem vnemo mnogi najboljši možji iz dežele. Naše zadrugarje, kateri so pazljivo brali poročilo o občnem zboru naše »Zadružne Zveze«, opozarjamo posebno na izvanredno lep znesek vplačanih deležev pri »Savezu«.

Tretji avstrijski zadružni shod, ki bi se imel letos ob udeležbi vseh avstrijskih zadružnih zvez in odposlancev vseh avstrijskih kmetovalcev vršiti od 12. do 14. sept. v Pragi, zaradi vojne odpade. Splošna zveza avstrijskih kmetijskih zadrug dostavlja k temu obvestilu: »Zadružnega shoda torej letos ne bo. Avstrijski kmetovalci pa morajo v težkih sedanjih časih pokazati na drug še pomembnejši način duha in misel za skupnost: truditi se

morajo, da ostane velika stavba našega združništva, katero so si v svoj prid sezidali, tudi v vojnih časih trdna in nedotaknjena. K temu spada mir in hladna kri. Sledi opozarjanje, da so hranilne vloge v posojilnicah popolnoma varne, o čemur govorimo v tej številki že na drugem mestu. Splošna zveza še pravi k temu prav umestno: »Kdor v teh resnih časih iz neutemeljene bojazljivosti in ozkosrčnosti dviga svoje prihranke, škoduje samemu sebi in skupnosti. On zgubi obresti in povrh tega ne more doma denarja nikjer tako varno shraniti kakor je varno spravljen bodisi pri kmečki, bodisi pri tržki ali mestni posojilnici. Na drugi strani pa morajo posojilnice, ki imajo seveda hranilne vloge izposojene, pritiskati na dolžnike in s tem še povečevati splošno gorje, ki je ob vojnem času neizogibno. Zato pozivamo vse zadrugarje, naj vplivajo pomirjevalno na vložnike in jih svarijo pred nespametnim njim in sosedom škodljivim dvigom denarja«.

Poskrbovanje armade in mest z živili. Splošna zveza avstr. kmet. zadrug, agrarna centrala in c. kr. kmetijska družba na Dunaju so izdale skupen oklic na vse avstrijsko kmečko ljudstvo, v katerem ga pozivajo, naj podvoji svoj trud in svoje delo za spravljanje letine in za nove setve, da bo preskrbljena armada in da bo dovolj živeža tudi za mesta. Ljubezen do domovine zahteva, da sedaj nikdo brez potrebe ne podražuje živil in da na drugi strani gre tudi meščanstvo kmečkemu prebivalstvu pri prodaji raznih predmetov na roke.

Deželna zveza nemških kmetijskih zadrug na Koroškem je imela 4. junija v Celovcu svoj občni zbor. Zanimivo je bilo poročilo o zvezni vnovčevalnici za živino. Ta vnovčevalnica ima v Celovcu svojo mesarijo; l. 1913 se je razprodala od 572 živali 60.521 kg mesa za 127.073 K. Vsega denarnega prometa pri vnovčevalnici je bilo l. 1913 496.066 K. Sedaj se je ustanovila od Zveze posebna družba za vnovčevanje živine; od 16. marca do 30. avgusta je prodala ta družba 308 volov, 91 krav, 25 telic, 63 bikov in 20 glav drobnice za 294.761 K. Poročevalec je omenil na občnem zboru, da bo ta družba v doglednem času izpodrinila vse zasebne živinske trgovce na debelo ter tako pomogla kmetovalcem do res primernih cen za živino.

Ustanovila se je v prijazni vasici Št. Peter pod Sv. gor. kmečka hranilnica in posojilnica ter je bila registrirana dne 22. junija. Želimo najmlajši svoji članici dobrega uspevanja.

Navodila za zadruga v vojskinem času.

Splošna. Ohraniti mir in trezen povdarek. — Skrbeti za enakomerno poslovanje v zadrugi; popolno zaupanje v zadružno organizacijo je opravičeno. — V zadrugah sloga: drug pomagaj drugemu v stiski, pri spravljanju letine in setvi. — Vsaka zadruga postane v svojem kraju središče vsega gospodarskega in človekoljubnega delovanja. — Vsak zadružnik pomagaj skrbeti za prehranitev prebivalstva in armade. Od dobre hrane je odvisna sila in pripravljenost armade.

Hranilnice in posojilnice. Pospešujte varčnost; denar ne sme neizrabljen ležati. — Ves odvišen denar, osebito zlato, odkažite takoj Zadružni Zvezi. — Uredite obrestno mero po nasvetih Zveze. — Pri izplačilih se držite določil moratorija. — Bodite previdni in omejujte nova posojila. — Skrbite za redno vplačevanje obresti in odplačevanje glavnice.

Mlekarske zadruga. Obrat vzdržati. — Medsebojna odpomoč s strokovno izvežbanimi močmi. — Prodaja kolikor le možno proti gotovini.

Živinorejske in vnovčevalne zadruga. Poduk kmetovalcev: naj ne prodajajo plemenske živine; smotreno krmljenje. — Svarilo pred nepotrebno prodajo živine. — Najboljša prilika za širjenje teh zadrug.

Zadruga za skupen nakup in prodajo. Ne dajajte brez potrebe blaga na kredo. — Držite se plačilnih rokov.

Zaključek. Vsi imejmo jeden smoter pred očmi: vse storiti, da izpolnimo svojo nalogo kot zadružniki in zvesti sinovi domovine. — V vseh težavnih slučajih se obračajmo na Zadružno Zvezo za pomoč in oporo.

Po Gennesu priredil urednik.